

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 178.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΣΙΓΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΥΤΩΝ (*),

ὑπὸ

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗ.

•••••

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ἱστορία τῶν Ἀσιγγάνων.

—0—

Ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν περὶ τῶν Ἀσιγγάνων, εἶναι τὰ πλείωτα σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ. Φιλόπονοι καὶ πολυμαθεῖς συγγραφεῖς διὰ παντοίων τρόπων ἐμόχθησαν νὰ σαφηνίσωσι τὴν κατα-

γωγὴν καὶ τὸ γένος τῶν νομάδιων καὶ φερεοίκων τούτων ἀνθρώπων, οἵτινες διατῶνται μὲν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, θεωροῦνται ὅμως κοινῶς ἀποτρόπαιοι καὶ βδελυκτοί.

Τῆς μελέτης ταύτης κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ νῦν λαλουμένη γλῶσσα, καὶ ὅχι τὰ ἔθιμα καὶ ἡ ἱστορία τῶν Ἀσιγγάνων. Διὰ τῆς γλώσσης ταύτης, συνεννοοῦνται οἱ τὰ ἀπώτατα τῆς Εὐρώπης κατοικοῦντες, ἐκμανθάνοντες ἐνταυτῷ καὶ τὴν ἐγχωρίων γλῶσσαν τοῦ ἔθνους ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου διαμένουσι ἢ περιπλανῶνται. Τὴν προπατορικὴν ὅμως αὐτῶν γλῶσσαν, σπανιώτατα διδάσκουσιν εἰς ἄλλογενεῖς ὀλίγοι δὲ ἡμῶν ἐφρόντισαν μέχρι σήμερον νὰ μελετήσωσιν αὐτὴν χάριν ζητημάτων φιλολογικῶν, λησμονήσαντες ὅτι ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἤθελε πιθανῶς σαφηνισθῆ ἢ μέχρι τοῦδε ἄγνωστος καὶ ἀσαφὴς αὐτῶν ἱστορία.

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως σταλεῖσα ἡμῖν αὕτη πραγματεία, ἡ πρώτη ἦτις συνεγράφη μετὰ σπουδαιότατος ἐν τῇ ἡμετέρῃ γλώσσῃ, μαρτυρεῖ τὴν ἐμβρίθειαν τῶν κρίσεων τοῦ συγγραφέως καὶ τὸ ἐπίμονον καὶ εὐσυνείδητον τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ. Ὁ συγγραφεὺς φάνηται εὐδύμων τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς σανακριτικῆς αὐτῆς, ἧς λέξεις παραβάλλει συνεχῶς πρὸς

τὰς Ἀσιατικὰς, σημειῶν αὐτὰς διὰ σανακριτικῶν στοιχείων. Ἐπειδὴ δὲ τοιαῦτα μὲν δὲν ἔχομεν ἐν Ἀθήναις, χάριν δὲ ταχυτέρας ἐκδόσεως τῆς παρούσης περιεργότατης Μελέτης δὲν ἐπετρέψαμεν τῷ ἡμετέρῳ ξυλογράφῳ νὰ χαράξῃ τὰς σανακριτικὰς λέξεις ὡς κατ' ἀρχὰς ἀπεφασίσσαμεν, σημειοῦμεν αὐτὰς διὰ λατινικῶν στοιχείων.

Πρὶν φθάσω εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς μελέτης μου, ζήτημα σπουδαιότατον εἰς τὰς γινόμενας πολυπόνους ἐρευνας τῆς σημερινῆς παραλλήλου φιλολογίας, καλὸν εἶναι, νὰ διακρινώσω εἰς τὸν ἀναγνωστὴν συντόμως, ἐν εἶδει προλόγου, τὰ ὀλίγα ἕσα ἠδυνήθηνα νὰ μάθω περὶ τῆς παρελθούσης καὶ ἐνεστῶσης καταστάσεως τῶν Ἀτσιγγάνων κατὰ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Τουρκίαν, διὰ νὰ γίνωσιν ἀκολουθῶς εὐχερέστερα καὶ τὰ περὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν μελετήματα.

Πάντων τῶν μέχρι τοῦδε συγγραψάντων περὶ τῶν Ἀτσιγγάνων, πολυμαθέστερος ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ Ἄγγλος Γεώργιος Βόρρω (α). Τὸ σύγγραμμά του ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, δεικνύει ἄνδρα ἐπιμακρὸν ἐξοικειωθέντα μετὰ τῶν ἀνθρώπων τούτων, κάλλιστα λαλοῦντα καὶ ἐνοοῦντα τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Εἰς τὸ σύγγραμμά του, ἐκτός τῶν περὶ τῆς γλώσσης μελετημάτων, ἐξιστορεῖ μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ ἀληθειαν τὰς ὀλίγας ἀρετὰς καὶ τὰς πολλὰς πονηρίας τῆς φυλῆς ταύτης. Ἐκ νεότητός του, λέγει, ἀνεκφραστὸν τι τὸν ὄθει εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν παρατήρησιν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, τοιαύτην δεικνύει πείραν τῆς ἐγχωρίου αὐτῶν διαλέκτου, ὥστε εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὅπου πλείοτερον τοὺς συναναστράφη, πολλοὶ ἐνόμιζον αὐτὸν ὁμόφυλον, καὶ ἀφόδως συνδιελέγοντο μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ γένους καὶ τῶν ἐθίμων αὐτῶν.

Ἄξιόπαινον καθ' ὅλα εἶναι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Βόρρω, καὶ ἀξιόπαινος ὁ μοχθήσας τσαυτὰ ἔτη εἰς σύνταξιν τοιοῦτου ἐπωφελούς συγγράμματος, διαφωτίζοντος οὐ μικρὸν τὴν ἱστορίαν, τὰ ἔθιμα καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀτσιγγάνων. Ὅδῃ γὼν σοφώτερον τούτου εἰσέτι δὲν ἔχομεν, καὶ μακαρίζω αὐτὸν ἐξιστορήσαντα μετὰ τσαυτῆς ἐπιμονῆς καὶ ἀκαμάτου φιλοπονίας γένος καὶ ἔθιμα ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἅπαντες ἀποτροπιάζομεθα. Μετὰ τόσας πολυεταῖς ἐρευνας, ὀλίγα ἐπρόσθεσε, λέγει ὁ Βόρρω, εἰς τὰ ἤδη γνωστά· καὶ μὲ τὴν ἀξιόπαινον ἀπλότητα τῶν ἀληθῶς σοφῶν ὁμολογεῖ, ὅτι μεταγενέστεροι ἄλλοι διὰ πλείοτέρας μαθησεως δύνανται ἴσως νὰ σαφηνίσωσι τὴν μέχρι τοῦδε ἀσφῆ τῶν Ἀτσιγγάνων ἱστορίαν. Ὁ Βόρρω, ὡς θέλω ἀποδείξει εἰς τὸ περὶ γλώσσης κεφάλαιον, δὲν εἶχεν ἀτυχῶς παιδείαν ἱκανὴν ὥστε νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ τοῦ πολυχρονίου αὐτοῦ κόπου, καὶ ἀρῆκεν εἰς ἄλλους εὐτυχαστέρους νὰ θερίσωσιν ὅ,τι ἔσπειρε μὲ τόσον ζῆλον.

Πολλοί, ὡς προεῖπον, συνέγραψαν περὶ τῶν Ἀτσιγγάνων· χάριν δὲ περιεργείας ἀναφέρει ὁ Βόρρω, συγγραφέων Ἰσπανῶν ἀποσπάσματα τῶν ὁποίων κύριος σκοπὸς εἶναι νὰ καταδείξωσι τὸ πονηρὸν καὶ ἐπιφοδὸν τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἅμα δὲ καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ νομαδικοῦ καὶ ληστρικοῦ αὐτῶν βίου. Τοὺς νομάδας τούτους τὰ ἱερὰ δικαστήρια τῆς βω-

μαϊκῆς ἐκκλησίας δὲν κατεδέχθησάν ποτε νὰ καταδιώξωσιν οὔτε νὰ καύσωσιν, ὡς ἐπραττον πρὸς τοὺς λεγομένους αἰρετικούς· ὅθεν διῆγον ἀσφαλέστατα ἐν μέσῳ τῶν Καθολικῶν, κατὰ πολὺ αἰρετικώτεροι καὶ ἐθνικώτεροι τῶν βεσκανιζομένων καὶ θυσιαζομένων χριστιανῶν. Τοὺς ἐπροφύλαττε δὲ τὸ ἄσχημον τοῦ γένους αὐτῶν, καὶ ὁ φόβος τῆς πολυχρονίου καὶ ἀπηνούς μνησικακίας τῶν· διότι τὸ πάλαι ἐνέπνεον φόδον εἰς ὅλας τὰς μεσημερινὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ὅπου τὸ ἄστατον τοῦ βίου καὶ τὸ μέγα πλῆθος αὐτῶν, ἐνέπαιζε καὶ στρατιώτας καὶ δικαστικούς κλητῆρας.

Οἱ Ἀτσιγγανοὶ, τρεῖς χιλιάδες περίπου τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην περὶ τὸ 1417 Σωτ. ἔτος, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σιγισμόνδου, αὐτοκράτορος Ῥωμαίων καὶ βασιλέως Οὐγγαρίας (α). Κατόκισαν δὲ κατ' ἀρχὰς τὴν Μολδαυίαν, καὶ ἐκεῖθεν διεσπάρησαν εἰς Βλαχίαν, Τρανσυλθανίαν καὶ Οὐγγαρίαν. Μία μοῖρα, ὀδηγούμενη παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Λαδισλάου, ἐλάβεν ἄδειαν νὰ κατοικήσῃ ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ στέμματος, καὶ ἀνενόχλητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐνηγκαλίσθη μικρὸν κατὰ μικρὸν τὴν θρησκείαν τῶν κωμοπόλεων ὅπου κατοικεῖ. Τοιαύτη καὶ μέχρι σήμερον ἡ πάγκοινος τῶν ἀνθρώπων τούτων συνήθεια· πανταχοῦ ἀσπάζονται τὸ ἐγχώριον θρησκευμὸν ὀλίγον φροντίζοντες· περὶ τῶν δογμάτων αὐτοῦ. Ἐλάβον δὲ παρὰ τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος καὶ προνόμιον νὰ ἔχωσι βοσκόδαν ἴδιον, τὸ ὁποῖον ὅμως κατηργήθη τὸ 1609 ἔτος. Περὶ τὸ 1782 κατὰ τὴν τότε γενομένην τοῦ λαοῦ καταμέτρησιν, ἦσαν καθ' ὅλην τὴν Οὐγγαρίαν πεντήκοντα περίπου χιλιάδες Ἀτσιγγάνων· ἔκτοτε δὲ ὀλιγόστευσαν. Εἰς μάτην ἠγωνίσθη νὰ ἐκπολιτίσῃ αὐτοὺς ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ ὁ Β'. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἰδίων Ἀτσιγγάνων, ἀναφερομένην παρὰ τοῦ Βόρρω, ἢ παρὰ τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ συμπολιτῶν αὐτῶν λαλοῦμένη γλῶσσα εἶναι ἡ καθωρότερα καὶ γνησιωτέρα.

Κατοικοῦσι δὲ καὶ πανταχοῦ τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀσιατικῆς Ῥωσσίας, πλὴν τοῦ νομοῦ τῆς Πετροπόλεως ὅθεν πρὸ πολλοῦ ἐδιώχθησαν, προτιμῶντες τὰς ἐκτεταμένας καὶ καρποφόρους πεδιάδας τῆς ἕσω Ῥωσσίας, ὅπου εὐρίσκουσι βοσκήν ἄφθονον διὰ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τοὺς ἵππους τοὺς ὁποίους ἀνατρέφοντες ἐμπορεύονται ἐπικερδῶς. Ἄλλ' εἰς οὐδεμίαν χώραν τῆς Ῥωσσίας καὶ ἐν γένει τῆς Εὐρώπης εὐτύχησαν τοσούτον ὅσον εἰς τὸν νομὸν τῆς Μόσχας, ὅπου πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐχοῦσι καταλύματα μεγαλοπρεπῆ, ὀχήματα λαμπρὰ καὶ συγγένειαν ἐξ ἀγχιστείας μετὰ μεγιστάνων τῆς Ῥωσσίας· εἰς τὴν εὐτυχεῖαν ταύτην συνέτεινεν ἰδίως τὸ ἠδύφωνον τῶν νεανίδων, προτέρημα ἴδιον τῆς ἀγροίκου ταύτης φυλῆς, μεγάλως τιμώμενον παρὰ τῶν Ῥώσων.

Οἱ Ἀτσιγγανοὶ τῆς Ῥωσσίας ὑπομένουσι τὸ ψυχρὸς τῶν ἀρκτικῶν μερῶν τῆς χώρας ταύτης ὅπως

(*) Ἴδε Βόρρω, σελ. 3.

(α) The Lineali, or an account of the Gipsies of Spain, with an original collection of their songs and poetry, by George Borrow. N. York 1843.

καὶ τὸν καύσωνα τῆς μεσημβρινῆς Ἰσπανίας, διατιώμενοι ὑπὸ τὰ λεπτὰ αὐτῶν σκηνώματα, μέχρι τῶν 20 καὶ 25 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδενικόν. Εἰς τὴν Ῥωσίαν, ἐπικερδέστερος παντὸς συναλλάγματος πόρος εἶναι τὰ ἄσματα τῶν πανταχοῦ περιφερομένων γυναικῶν, ἐνῶ οἱ ἄνδρες, καταγινόμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν ἵππων, ἀφίνουσιν ἐλευθέρως τὰς νέας νὰ τραγηθῶσι σεμνὰ καὶ ἄσμενα ἐρωτικὰ ἄσματα, εἰς τὰ οἶνοπωλεῖα καὶ τὰς πανηγύρεις τῆς χώρας ἐκεῖνης. Ἡ θρησκεία ὄλων τῶν ἐκεῖ κατοικούντων Ἀτσιγγάνων εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολική, οἱ πλείστοι δὲ φέροντες εἰκόνας καὶ σταυροὺς κατὰ τὴν κοινωτάτην τῶν ἐγχωρίων συνήθειαν, χαρίζονται μᾶλλον, ὡς προεῖπον, πρὸς τοὺς συγχωρίους Ῥώσους.

Πρὸ τριῶν περίπου ἑκατονταετηρίδων ἐφάνησαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἀνιλεέστατα κατεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἄγγλου· πᾶμπολλοὶ ἀπηγχονίσθησαν ὡς μάγοι καὶ σατανικοὶ γόητες, οἱ δ' ἐπιζήσαντες ὀλίγοι ἐκρύβησαν εἰς κρύπτας καὶ σπήλαια, καὶ ἐξήρχοντο μόνον τὴν νύκτα πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς. Καθόσον δὲ κατεπραῦντο ἡ ὄργη τοῦ ἐνθεομανοῦς λαοῦ, ἐξήρχοντο καὶ οἱ ἄσαιοι καὶ γυμνοὶ Ἀτσιγγανοὶ, καὶ διασκορπιζόμενοι, κατὰ τὴν πάτριον αὐτῶν συνήθειαν, διέμενον εἰς διαφόρους τόπους καὶ πόλεις τῆς Ἀγγλίας. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ἡ ὀμιχλώδης μὲν καὶ ἀνήλιος, ἀλλὰ καλλίτεκος Ἀγγλία, τοσούτον ἐπενήργησε καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πρὸ πολλοῦ διαμενόντων ἐκεῖ Ἀτσιγγάνων, ὥστε τὴν σήμερον, ὄχι μόνον τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν τῆς ἴσης τάξεως Ἀγγλῶν εἶναι καὶ εὐειδέστεροι καὶ ῥωμαλεώτεροι. Λαλοῦσι μὲ ἀρετὴν εὐφράδειαν τὴν ἀγγλικὴν ἢ δὲ μητρικὴν τῶν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βόρρω, ἂν καὶ μεμιγμένη μετὰ πολλῶν ἀγγλικῶν λέξεων, εἶναι εὐληπτος εἰς τοὺς Ῥώσους Ἀτσιγγάνους. Τὸ ἀρῖενωπὸν καὶ ὑψηλὸν σῶμα τῶν Ἀγγλῶν Ἀτσιγγάνων, διακρίνει αὐτοὺς ἀπὸ ὄλων τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν.

Πολυάριθμοι εἶναι οἱ Ἀτσιγγανοὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅπου ζῶντες πανταχοῦ ἀνενόχλητοι, διάγουσι βίον ὅμοιον τῶν ὁμοφύλων τῶν ὡς εἰς τὴν ἄλλην Εὐρώπην, συμμορροῦμενοι μὲ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν ἐγχωρίων. Ὡς εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τινὲς μὲν κατοικοῦσιν εἰς μονίμους συνοικίας, τινὲς δὲ ἐπιδίδονται εἰς τὸν συνῆθη αὐτοῖς πλάνητα βίον, διατρίβοντες ὑπὸ σκηνῆς λεπτῆς καὶ ῥυπαρᾶς, πλέκοντες καλάθους καὶ σιδηρουροῦντες ὑπὸ τὰς σκηνῆς ἔργα ἀτελέστατα. Τὰ τέκνα τῶν, γυμνὰ καὶ τρέμοντα, ἀκολουθοῦσι πολιορκοῦντα τοὺς διαβαίνοντας χάριν ἐλέους.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἡ πολυανθρωποτέρα τῶν Ἀτσιγγάνων συνοικία εἶναι εἰς τὸ *Eidân-serâi*, περιέχουσα περίπου τριακόσια πενήκοντα οἰκήματα· πλησίον δὲ ταύτης, εἶναι ἡ τοῦ *Soulou koule* λεγομένη, μετὰ δὲ δύο πυλῶν *Tâp kapî* καὶ *Idrân kapî* λεγομένων, ἐντὸς τοῦ χερσαίου τείχους, ἔχουσα

ἐμπροσθέν τῆς τὴν χάριεσαν κοιλάδα *Geri μπαχσέ*. Αὕτη ἐμπεριέχει οἰκογενεῖας τοῦ μὲν ὀθωμανικοῦ δόγματος ἑβδομήκοντα τρεῖς, τοῦ δὲ Ἀνατολικοῦ ἑπτὰ. Μίαν ὥραν μακρὰν κεῖται ἡ κωμόπολις *Λίτραι*, κατοικουμένη ἀπὸ εἰκοσι περίπου οἰκογενεῖας Ἀτσιγγάνων τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, τακτικῶς ἐκκλησιαζόμενας εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου. Εἰς τὸ *Κασήμ πασσά*, εὐρίσκονται περίπου πενήκοντα οἰκογενεῖαι, καὶ ἄλλαι τόσαι πέραν εἰς τὸ *Σκούταρι*. Τὰ οἰκήματα δὲ αὐτῶν, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται, εἶναι μικρὰ καὶ μονόροφα, τῶν ὁποίων τὸ ἰσόγειον χρῆσιμεῖται εἰς σιδηρουργεῖον καὶ καλάθοποιεῖον. Ἐνταῦθα βλέπει τις τὰ αὐτὰ ἔργα καὶ τὰς αὐτὰς συνθηκῆς ἄτινα γίνονται καὶ ὑπὸ τὰς σκηνῆς τῶν νομάδων Ἀτσιγγάνων.

Ἡ συνοικία τοῦ *Soulou koule*, ὅπου φαίνονται καθαρὰ τὰ ἔθιμα τῶν ἀνθρώπων τούτων, εἶναι ῥυπαρωτάτη· πτώματα ζῶων κεῖνται πολλάκις πρὸ τῶν θυρῶν, καὶ ποτε διερχόμενος τὴν συνοικίαν ταύτην εἶδον δύο μεράκια γυμνὰ, παίζοντα καὶ πηδῶντα ἐπὶ τῆς γαστέρος ἵππου νεκροῦ, τὸν ὑποῖον τὰ στήνοντα ἀέρια εἶχον ὑπερμέτρως φυσκώσει. Πέριξ δὲ τῶν οἰκιῶν βόσκουσιν αἱ πολυάριθμοι ὄνοι, τὰς ὁποίας οἱ Ἀτσιγγανοὶ περιφέρουσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, χάριν τοῦ ἱαμακικοῦ τῶν γάλακτος. Πᾶμπολλοὶ ἄνδρες τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ θέρος συλλέγουσι ρίζας καὶ βοτάνας διὰ τοὺς φαρμακοπώλας, καὶ ἄλλοι περιφέρονται πωλοῦντες τὰ παρ' αὐτῶν κατασκευαζόμενα σιδηρὰ ἔργαλαῖα, χροῖμα εἰς τὸ μαγερεῖον. Αἱ νεάνιδες, αἱ πλείοτεροι περιτρέχουσι σχεδὸν ἀκάλυπτοι εἰς τὰς ἀγνίας τῆς πόλεως, ἄδουσαι ἄσματα ἐρωτικὰ εἰς τε τὴν ἰδίαν καὶ τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν. Αἱ γυναῖκες λέγουσι τὴν μοῖραν, καὶ ἐπιδίδονται εἰς μυρίας γοητείας ἰδίας εἰς τοὺς Ἀτσιγγάνους πάσης τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἱστορία τῶν Ἀτσιγγάνων τῆς Τουρκίας εἶναι πολλὰ ἀσφῆς. Ὀλίγοι ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι τὸ ὄνομά τῶν, οὗτ' ἐφρόντισαν νὰ ἱστορήσωσι τὴν πρῶτην αὐτῶν ἐμφάνισιν εἰς τὰς ἐκτενεῖς πεδιάδας τῶν παραδουναβίων χωρῶν. Εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Τουρκίας, ποτὲ μὲν μόνιμοι, ποτὲ δὲ νομάδες, πολυαριθμώτεροι δὲ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν· καὶ νομίζω, ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης ζῶσι βίον τόσον ἀνενόχλητον ὅσον ἐνταῦθα, ὅπου ὁ λαὸς παντὸς θρησκευματος καὶ πάσης τάξεως, δὲν ἐδιδάχθη ν' ἀποφεύγῃ καὶ νὰ βδελύσσεται τὰς γοητείας καὶ τὰς λεγομένας μαγεῖας τῶν Ἀτσιγγάνων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Πρὸς τοῦτους, ὁ φιλήρημος βίος τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἡ ἀξιόπαινος τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως ἀνοχὴ, ἀπῆλλαξαν αὐτοὺς ἀπὸ ἀγρίας καταδρομῆς, οὐδ' ἠρέθισε τὸ φιλέκδικον καὶ μνησικακὸν τῆς φυλῆς ταύτης κατὰ τῶν καταδρομῶν αὐτῆς.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης πέμπτῆς ἑκατονταετηρίδος, λέγει ἱστοριογράφος τις Γάλλος (α),

(α) Ἴδε Βόρρω σελ. 6.

εφάνησαν κατά πρώτον εις τους Παρισίους οι Ατσιγγάνοι, έκτον τριάντα δύο τον αριθμόν ακολουθως ήλθον και πάμπολλοι άλλοι, άλλ' οι τότε Γάλλοι, θεωρήσαντες αυτούς ως αληθείς μάγους και κινδυνώδεις γόητας κατέτρεξαν αυτούς τοσοῦτον, ὥστε αφέντες την Γαλλίαν μετέβησαν και έγρατταστάθησαν εις Ισπανίαν. Πᾶς πολιτικός έγινε καταδικαστής. Οι Ατσιγγάνοι, έκταθειμένοι εις τας συνεπείας του άρτίως κατ' αϊτων ψηφισθέντος νόμου, ήναγκάσθησαν να κρύπτονται τοιοῦτον δέ φόβον ένεποίησαν εις αυτούς οι Γάλλοι, ὥστε δέν εφάνησαν πλέον παρά λαθραίως και με φόβον εις τας χώρας αυτών.

Εις την Ισπανίαν σήμερα, ὅπως και άλλοτε, υπάρχουν πολυάριθμοι Ατσιγγάνοι, έχοντες και συνοικίας εις τινες μεγχλοπόλεις ιδίως, λεγομένης Gitaneria. Όλοι δέ οι άνιλεῶς καταδιωχθέντες παρά των Γάλλων δέν ήλθον εις Ισπανίαν, διότι αι ιστορικοί παρχδόσεις μαρτυροῦσιν ὅτι πολλοί επέστρεψαν εκ νέου εις την Γερμανίαν, την Ούγγαρίαν και την Βοημίαν. Κατά την μαρτυρίαν όμως Ισπανών ιστορικών, ὁ αριθμός αυτών έκτοτε έκληθύνθη, και επόμενον ήτο να εκλέξωσι την Ισπανίαν, πέρχον της οποίας δέν ήδύναντο να προχωρήσωσι. Το εὔφορον της γῆς και τὸ θερμόν του κλίματος, ήσαν άμφοτέρα καταλληλότατα εις τὸν πλάνητα τούτον λαόν. Οι πλείστοροι κατέρχον εις την Ανδαλουσίαν ὅπου ζῶσι και σήμερα, ὅχι πλέον πλανώμενοι, ως άλλοτε, άλλ' εργαζόμενοι εις τας κώμας και πόλεις.

Πολλοί νόμοι εδῆμοσιεῦθησαν κατά των Ατσιγγάνων της Ισπανίας: οι Ισπανοί άνίσχυροι να τιμωρήσωσιν ή και να περιστείλωσι τὰ πολλὰ αυτών άνομήματα, εφρόντισαν να τους συνοικίσωσιν εις κώμας και πόλεις, ὅπου να επιτηρώνται παρά των άστυκων αρχων. Δικαιώμενοι δέ εις πεδιάδας, εις δύσβατα και σύνδεσδρα ὄρη, ελήστευον τους τυχόντας, και ή ληστεία ως επί τὸ πολὺ ἔμενεν άτιμώρητος. Η αρχή οὔτε δύναμιν, οὔτε τρόπους άλλους είχε να συλλάβη τους άνομήσαντας. Παρά την εἰσουσίαν την δοθείσαν εις έκκαστον ὑπὸ του νόμου να κατατρέχη και να θανατόνη Ατσιγγάνους, πλείστορον ίσχυσεν ὁ περὶ τούτων ἔμφορον και πολιτικώτατος νόμος του Καρόλου Γ'. βραχίλειως της Ισπανίας, αποδιδώσαντος τὸ 1788 (α). Τὸν βραχίλειά τούτον παρά πολλων ὁμοπατριων ιστορικών ψεγγόμενοι, οι Ισπανοί γενικῶς άναπολοῦσι μετὰ σεβασμοῦ και αγάπης. Ο νόμος οὔτος επεφεραν ὕγιεις και σωτηρίους βελτιώσεις εις τὸν βίον και την ευημερίαν ὄλων των πανταχοῦ της Ισπανίας διασπαρέντων Ατσιγγάνων. Ο νόμος οὔτος, τὸν ὅποιον ὁ Βόρβου θεωρεῖ ὡς τιμῶντα τὰ μέγιστα τὴν Κάρσον και τους περὶ αὐτόν, ακυρώνει τους πρό τῶσων χρόνων κατά των Ατσιγγάνων δημοσιευθέντας άπανθρώπους νόμους, και προσκαλεῖ αὐτούς να συνοικισθῶσιν άνενοχλήτως μετὰ των εγχωρίων Ισπανῶν, και να συμμετέχωσιν ελευθέρως

της διδασκαλίας, των δικαστηρίων και των αξιωμάτων του κράτους. Ένω λοιπὸν άπειλεῖ να τιμωρήσῃ τους Ατσιγγάνους τους μη συμμορφούμενους μετὰ του νόμου τούτου, προσκαλεῖ και τους Ισπανούς να μην ένοχλῶσιν αὐτούς, και λησμονοῦντες τὴν παλαιὰν πρὸς άλλήλους εχθραν να συζῶσιν ὑπὸ τους νόμους και τὸν ήγεμόνα ως τέκνα της αὐτῆς πατρίδος. Ο νόμος οὔτος ως και τὸ φιλόανθρωπον του βασιλέως Καρόλου, πλείστορον των άλλων επείσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τους Ατσιγγάνους, οἵτινες συνεργήμενοι εις τας κώμας και τας πόλεις, κατέλιπον οι πλείστοροι τὸν ληστρικὸν βίον, και λησμονοῦντες τας κκιώσεις και τὴν μίνωσιν αυτών, εδῶθησαν εις κοινὰς θιωτικὰς εργασίας. Έκτοτε, χωρὶς να γίνωσιν Ισπανοί οὔτε χριστιανοί Καθολικοί, χωρὶς να απομάθωσι καθ' ὅλα τὰ πονηρὰ αυτών τεχνάσματα, πολιτεῦνται οι πλείστοροι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον του νόμου, πλουσιώτεροι ή άλλοτε, ἴσως δέ και ευτυχέστεροι.

Ο νόμος οὔτος, του ὁποίου ὅμοιον άλλον ή Ευρώπη δέν ήκουσεν ἔως τότε, ὅμοίαν ελαβε τύχην πολλων άλλων, τους ὁποίους ὁ νομοθέτης οὔτε κλίσιν οὔτε δύναμιν είχε να έκταλέσῃ. Απέβλεπεν εις τὸ να παρχκινήσῃ τους Ατσιγγάνους να λησμονήσωσι και διάλεκτον και ήθη, και συζῶντες και συμπολιτεῦόμενοι μετὰ των Ισπανῶν να γίνωσι καθ' ὅλα Ισπανοί. Οὔδέν τούτων έγινε, και πλὴν της συνοικίσεως μετὰ των Ισπανῶν, οὔδέν άλλο κατορθώθη. Τούτο δέ, διὰ τὴν τότε Ισπανίαν, ήτον ἔργον ήράκλειον, και ὁ άναγινώσκων τὰ άτιμώρητα κακούργηματα, τας κλοπὰς, τους δηλητηριασμούς των Ατσιγγάνων, ὁ βλέπων τὴν αρχὴν άνίσχυρον να εμποδίσῃ αὐτὰ, αναγκάζεται να επανέσῃ νόμον, ισχύσαντα να πράξῃ ὅ,τι τόσοι άπηνεις καταδιωγμοί και άγριοι νόμοι δέν κατέρωθωσαν.

Τὰ κακούργηματα ταῦτα των Ατσιγγάνων, τὰ ὅποια ὁ νόμος του Καρόλου Γ' ίσχυσε κατά μέγα μέρος να περιστείλῃ, εἰηγοῦσι τὴν κατά των Ατσιγγάνων καταφορὰν των Ισπανῶν συγγρησέων, και τὸ άνιλεῶς των δικαστηρίων κατά των συλληθέντων κακούργων.

Οὔδεις άλλος, καθὼς ὁ Βόρβου, εἰσπτόρησε με τοιαύτην άφέλειαν τὴν ιστορίαν, τὰ ἔθιμα, και τὸν οικιακὸν βίον ανδρῶν και γυναικων. Κατά τὸν συγγρησά τούτον, άμερόληπτον εις τας διηγήσεις του, οι Ατσιγγάνοι εις ὁποίας χώρας και αν εὔρισκωνται εἶναι οι αὐτοί: οι άνδρες εις τὰ πλείοτα μέρη της Ευρώπης, κατηγίνονται ως επί τὸ πολὺ εις αγοράν και πώλησιν ίππων, γινόμενοι εκ πείρας και επιδέξιοι ίππίατροι, και πορίζόμενοι εκ του επαγγέλματος τούτου τὴν πλείοταυ αυτών περιουσίαν. Μεταχειρίζοντο άλλοτε εις τὴν Ισπανίαν δηλητηρίον λεγόμενον Droa ή Drow (α) τὸ ὅποιον κρυφίως ριπτόμενον εις τὸν χορτόν των κτηνῶν, εἰησθένει αὐτὰ, ὅθεν επροσκαλοῦντο οι Ατσιγγάνοι πρὸς θεραπείαν αυτών. Τὴν σήμερα

(α) Σπασκρική ἔξια droa - βλάπτω - πληγώνω - θανατώνω. droa - άποκομιζω - νεκρώνω.

τὸ κακούργημα τούτο ἔπαυσε, και εις ἔλλειψιν του οὔτου επικερδοῦς πόρου μετέρχονται μυρίας άλλας τέχνας, ως τὴν αγοράν και πώλησιν των ζῶων, διευκολυνόμενοι διὰ της άκαταλήπτου αυτών διαλέκτου. Αἱ γυναίκες των, εις παρακμάζουσαν ήλικίαν, καταγίνονται εις μαγειράς, γοητείας, επωδάς, φίλτρα και μυρίας άθεμίτους πράξεις ερωτικὰς μετὰ ἄλλοφύλων. Νέκι δέ περιφέρονται ἄδουσαι ἄσματα ερωτικὰ, συγκινούντα και άγροίλους και μεγιστάνας. Πολλὰ γίνονται εὔτραπέλοι και χαριέστατοι ὄρηστροίδες, περιφερόμενοι εις θέατρα της Ευρώπης. Σχολεῖα δέν έχουσιν ἴδια εις τας συνοικίας των, και ὅσοι εμαθον γράμματα, εσπούδασαν αὐτὰ εις εκπαιδευτήρια άλλοφύλων: γράρουν δέ εις τὴν γλῶσσαν αυτών διὰ των στοιχείων της ξένης γλώσσης τὴν ὅποιαν εμαθον.

Εἶπον ανωτέρω ὅτι αι γραῖαι Ατσιγγανίδες, περιφέρονται εις τας κώμας και πόλεις της Ευρώπης προλέγουσαι εκάστου τὴν τύχην ἐπὶ τούτῳ δέ τοσοῦτον ἐμελέτησαν τὸν χαρχκίτρα των ανθρωπων, ὥστε πολλαὶ διὰ του τρόπου τούτου απέκτησαν χρήματα ικανὰ να ζήσωσιν ἐν άνέσει αὐτοί τε και οι συγγενεῖς αυτών. Η δύσμορφος και στρυφνοπρόσωπος γραῖα, και τοιαύτη πρέπει να ήναι ή αληθὴς γοητις ή έχουσα άγνώστους μετὰ του διαβόλου σχέσεις, τὴν μὲν φιλόκοσμον νεάνιδα κολακεῖ προλέγουσα σύζυγον εράσιμιον, εις δέ τὸν γηράσκοντα προμηνεῖ γῆρας πολυτάλαντον, και δόξαν παγκόσμιον, και πάθη μέχρι τέλους ζωηρὰ εις τὴν καρδίαν του. Η γοητις Ατσιγγάνα, ή αναγινώσκουσα τὰ πάθη του ανθρώπου εις τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πολλακις εκπραζόμενα, λαλεῖ προσφωῖς, και αν ὄλοι δέν πιστεύωσι τὰ προφητευόμενα, διαθρύπτονται τουλάχιστον ακούοντες ὅτι τόσα και ἔτι πλείοτα πρέπεισιν εις αὐτούς. Τοιαύτη, νομίζω, εἶναι ή σαφὴς απόδειξις της παρὰ πάντων, μικρων και μεγάλων, εχκαρδίου δεξιώσεως των βδελυκτων και άπαταιῶνων τούτων γραιδίων.

Αν και αι γυναίκες των Ατσιγγάνων περιφέρονται ἄδουσαι ἄσματα ἄσπρα διεγείροντα της φιληδονίας τὰ ακράτητα πάθη, σπανιώτατα όμως παρεκτρέπονται, και μάλιστα χάριν ξένων. Και τοι άγνοοῦσαι τὸ σεμνοπρεπὲς και παρθενικὸν τῆς σώφρονος γυναικὸς, φιλάττουσιν όμως άμόλυντον τὴν ἴδιαν τιμὴν θάνατος σκληρὸς κρέμαται ἐπὶ πᾶσιν γυναίκα έχουσαν σχέσεις εἴτε μετὰ ξένων εἴτε μετ' ὁμοφύλων. Παράδοξος τῶντι διαγωγή λαοῦ πράττοντος άυστόλως πᾶν κακούργημα, άνιλεῶς φερομένου κατά των ὁμοίων αὐτοῦ, μηδενίαν έχοντο αρχὴν δικαιοσύνης, μηδὲ λατρεύοντος θεὸν άλλον ή τὸν θεὸν του κέρδους και της δολιότητος!

Περὶ δέ της θρησκείας και της λατρείας αυτών, ὀλίγα ἔχω να εἶπω, διότι ὀλίγα εἶναι γνωστὰ τούτο μόνον γινώσκωμεν ὅτι συνεκκλησιαζονται ελευθέρως μετὰ των ὁμογῶρων ἔθνων. Εἰς τὴν Τουρκίαν, τινὲς μὲν εἶναι χριστιανοί, οι πλείστοι δέ ὀθωμανοί, άλλ' ή φαινομένη αὐτῆ λατρεία εἶναι ἀμφίβολος, ή δέ πίστις αυτών ἀμφοῖροσπῆς. Διὰ τὴν ἀ-

ποφύγωσι τὸ ἄστοπον της παντελοῦς ἔλλείψεως θρησκείας, εἰωτερικῶς συμμορφόνονται μετὰ της επικρατούσης φυλάττοντες τινὰ ἔθιμα ξένα, και αὐτὰ ἀμφισβητούμενα, λείψανα ἴσως της καταγωγῆς αυτών, τελούμενα κρυφίως μετὰξὺ των, και κατά κοινὴν ὄλων ὁμολογίαν ὀλίγον γνωστὰ εις τους άλλοφύλους (α).

(Επεταῖ συνέχεια.)

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

ΤΟΥ

Δ. ΣΟΛΟΜΟΥ.

ΠΟΙΗΜΑ ΛΥΡΙΚΟΝ

ΑΝΔΡ. ΔΑΔΔΑΠΟΡΤΑ.

•••••

Περὶ λήξεως.

—ο—

Εφειγε ή ψυχή στα Ουράνια λυμένη
 Απ' τους φραγμούς που ὁ Πλάστης είχε βάλει,
 Αφού τὴν Φύσις επρόφερε να γένῃ
 Κ' εις της Έδῆς ἄδλα τὰ κάλη,

Μὲ ἀγγελουδιῶνε συνοδαῖς φερμένη,
 Ἔμφορος κ' ἐκεῖ εἰθύρευε να ψάλλῃ
 Παράδεισον της ψεύγαν ἀναμμένοι
 Ἀθήητοι οἰτροί, κ' ἔλεγεσ μεγάλη,

(α) Τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα περιηγήσεως εις τὴν Μικράν Ἀσίαν του K. Brown, περὶ ὅ ὅθεν λαλοῦσι ἐν τοῖς ἔφεξῃ, λαμβάνω ἀπὸ τὸ περιοδικὸν Knickerbocker της Ἀμερικῆς, (Ὀκτώβριος 1844). «It happened in the morning, that I was awakened very early by the insects with which the hut was filled, and had an opportunity of assuring myself, that the rigid Mussulman and devout Imam was a Gipsy, whose people I have at other times had cause to believe, are all fire worshippers. Although awake, I remained quite to observe his movements, and was enabled to see him, after looking round the room to assure himself that all were asleep, take up a burning brand from the chimney, hold it before him, and remain some eight or ten minutes occupied in addressing his adorations to it.» Ἦτοι: Ἐφυγε πρῶτον τὴν να μ' εἰσηνίπωσι πολλα ἔνοσι: τὰ ζῶντα ἀπὸ τὰ ὅποια εἰθρυον ή καλόεν. Ἐλαθον λοιπὸν εὐκαίριαν να βεβαιωθῶ ὅτι ὁ θρησκομανὴς Μουσουλμάνος και συγγρηῶς εἰσεβῆς: Ἰμάμης ἀνῆκεν εις τὴν φυλὴν των Ατσιγγάνων οἵτινες, ως και ἄλλοτε επληροφωρήθη, εἶναι ὄλοι πυρολάτραι. Παρατηρῶν ἀκίνητος αὐτόν, τὸν εἶδον βλέποντα πέρι τοῦ δοματίου ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ὄλοι ἐκοιμῶντο. Και λαθῶν τότε δαυλὸν ἀναμμένον ἀπὸ τὴν ἐστίαν, τὸν ἐκάρτα ἔμπροσθεν του, και ἴστατο ὅκατῃ ἢ δέκα λεπτά περίπου, κατευθύνων πρὸς αὐτόν τὴν προτυχῆν του.

Ἀχραντὴ τῶρα Μοῦσα τὴν στολίξει
Ἀπ' τὰ πέρατα ὡς τόσον ἐφανῆκαν,
Ποῦ αἰσθανθῆκαν ἐκεῖ τὰ φτερυγίη,

Σχιαί· ἦτ' ὅσοι οἱ πρῶτοι ἐδῶ ὠρμισθῆκαν
Ἐλευθεριὰ ἢ σπάθη τὰ δερίχη
Τὴν εἶδαν, ἤλθαν, τὴν πῆρασε, διαβῆκαν,

Κι' ἀστραπαὶ λῆς, ἐτοῦ Ἀπλάστου, τὰ δακρυῖχη,
Νὰ δέεται, αἰώνια τὴν ἀφῆκαν,
Ὅσο ἢ σκλαβιά τὸν Ἑλληνα χωρίζει.

—οοο—

Ἄν ζῆ πλέον· ἀποθαμμένος
Εἶναι τῶρα ὁ Παιητής,
Ποῦ εἰς τὸ γάλα ἦτο θρεμμένος
Μιᾶς Θεᾶς ἠρωϊκῆς·

Ὅτε ὁ Πλάστης ἠμελετοῦσε
Τοὺς γαλάζιους Οὐρανοὺς,
Ἐκείθεν κείνη τοῦ ἐλαλοῦσε
Μ' οἰστρους θεῖους πολεμικούς,

Ταῖς ἀθάναταις νὰ ὑμνήσῃ
Δάφναις τόσων τῆς παιδιῶν,
Ὅπου ἀμάρανταις ὁ ἀφῆσῃ
Μὲς τὰ βάθη τῶν κειρῶν,

Ἐνας ὕμνος ποῦ εἶχε ψάλει
Σὰν τὴν εἶδε νὰ διαβῆ,
Καὶ ὁποῦ δὲν τὴν εἶδαν ἄλλοι
Στὴν ὀγλίγορη φυγῇ.

Ἄν ζῆ πλέον· ἄχ σεῖς νὰ κλάψῃτε
Φιλελεύθεραις καρδιαῖς,
Ὅπου κόσμον ἓνα ἐθάψῃτε
Μέσα σταῖς παλληκαριαῖς,

Ποῦ ὄλοι ἐτρέμανε ὄλοι οἱ τόποι.
Νᾶθε μόνον ἀκουσθῆ,
Κ' ἔρημη ἔμενε ἡ Εὐρώπη
Ἄν μακρόθε ἦθε φανῆ.

Στῆς Θεᾶς τὸ γάλα αὐξήθη
Μὲς τῶν ὄπλων τὴν κλαγγῇ,
Ποῦ ἀντιβόισε κ' ἐχύθη
Στὴν γῆ ποῦχε γεννηθῆ.

Κι' ἀγκαλ' ἄλυσσοδεμένος
Μὲς τοὺς βράχους τοὺς Ἐπτὰ,
Ὅπου ἐρώλιασε ὁ σκισμένος
Βρετανός κ' αἶμα διψῆ,

Μὲ φτερ' αἶλα πετώντας
Εἰς τὰ κλέφτικα βουναῖα,
Ὅπου ὁ Ἑλληνας βροντῶντας
Τὸ τουφέκι ὀλημερνά,

Μύριας ἔσταλνε στὸν Ἄδη,
Μὲς τοῦ Ἑρρέβου ταῖς σπηλαιῖς,
Νὰ χορτάσουν τὸ σκοτάδι
Ἄγριας τούρκικαις ψυχαῖς,

Νίκαις ἐψάλλε καὶ μάχιαις
Ποῦ ταῖς τρέμει ὁ λογισμός,
Καὶ, λῆς, ἀναρτε ταῖς ῥάχαις,
Ὅπου ἀπέρνας, ὡς κεραυνός.

Ὡ καὶ τῶρα ποῖός μᾶς ψάλλῃ
Τὸ τουφέκι ἀνἀκουσθῆ;
Καὶ στεφάνι ποῖός μᾶς βάλῃ
Σ' ὅποιον πρῶτος πεταχθῆ; . . .

Ἦλθε ὁ Μπαῦρων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
Καὶ τὸν ἐκλαυσε Ἐσὺ,
Κ' ἦρε ἡ πίκρα μας γλυκάδα
Στὴν ὀλόγλυκη φωνῇ·

Φεῦ! καὶ τῶρα ποῖός νὰ κλάψῃ
Νὰ γλυκάνῃ τὸν καῦμό,
Ποῦ τὸν Ἑλληνα θὰ κάψῃ
Στὸν ἴδικό σου τὸ χαμό;

Ξύπνα Μπαῦρων Σὺ καὶ ψάλε
Ὅσαις ἀναψε καρδιαῖς,
Καὶ τὴν δάφνη ξύπνα βάλῃ
Σ' ὄσαις ἔφερεν εὐμορφιαῖς.

Οὔτε Μπαῦρων τῶρ' ἀκούει,
Οὔτε ἀοιμένα Σολομός,
Ἄλλον κόσμον τῶρα κρούει
Τῆς ψυχῆς τῶν ὀπαλμῶς.

Κι' ὄχι αἶματτα, ὄχι φρικταῖς
Εἰς τὴν θάλασσα, εἰς τὴν γῆ,
Τὰ σπαθιά ξένα κ' ἡ θήκαις,
Γι' αὐτοὺς ξένοι οἱ σκοτωμοί.

Τῶρα Οὐράνια, τῶρα Θεῖα,
Ψάλλει ἡ ὀλόθερμη ψυχῇ,
Καὶ τὰ λόγια τοὺς εἰν' κρύα,
Ὅσα ἐδῶ κατὸ εἶχαν πεί,

Ἡ φωτιὰ καθὼς εἰν' κρύα
Ὅπου ἐδῶ ἔχουμε στὴν γῆ,
Μὲ τὴν ἀπλαστῆ, τὴ θεῖα
Ἐκείνη ἀνίσως συγχριθῆ.

Σύρε ὦ σύρε, πλὴν ἀφίνεις
Εἰς τὰ βάθη μας πληγῆ,
Ποῦ ἡ βαθύτερη εἰν' ἐκείνης
Ποῦ μᾶς ἐκλαυσε ἐσὺ,

Ἡ πληγῆ καμμιά δὲν μένει
Εἰς τὸν ἀνθρωπο ἀνοιχτή,
Βαθειὰ ὅσο κι' ἀναμμένη
Σταῖς ἀρχαῖς κι' ἀν μᾶς φανῆ.

Καὶ σὺ ξένο ὁποῦ διαθαίνεις
Εἶδες τῶρα τὸν καῦμό,
Ὅθεν ὄθεν πηγαίνεις,
Ἀέγ' ἐκεῖ ποῖὸ στεναγμό,

Βαθειὰ ἐδῶ ἀκουσε νὰ χύνουν
Νησιὰ θάλασσαις στεριαῖς,

Ποῦ ἔρμα τῶρα θὲ νὰ μείνουν,
Ἄλλα σ' ἄλυσσαις φρικταῖς,

Ἄλλα ἐλεύθερο πῶς πίνουν
Τάχα ἀέρι ποῦ ὡς κ' ἐκεῖθ,
Ὅφεις μύρια τὸ μολύνουν
Μέσα ἀπ' τ' ἄγριο τὸ στοιχειό,

Ποῦ ὄλο πέρα ὄλο τὸ ζώνει,
Κι' ἀν τοῦ σύρη μιὰ φωνῆ,
Ἡ ταῖς φτερυγαῖς μαζώνει,
Ἡ σ' ἐν πείσματ' αὐτοῦ τὸ σβυεῖ.

Νύχτα ἦτο ποῦ ἀπ' τὰ πέρατα
Ἀχνὰ νέφη εἶχαν φανῆ,
Νὰ ἔχορίζουν ἄλλα ὡς τέρατα
Μαῦρα, ὀλόπικιν' ἀχνῆ.

Ὅλη ἐμάυριζε ὄλη ἡ Πλάση.
Κι' ὡς νὰ μούγγριζαν θεριὰ,
Ἀντιβόιζαν τὰ δάση,
Τὰ λαγγάδιν, τὰ βουναῖα,

Κ' ἦκουε μέσα κ' ἐσφυρίζαν
Εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν φορὰ,
Κ' ἔλυσσοῦσαν κ' ἐτρίζαν
Σὰν νὰ τὰ καίει φωτιὰ.

Ὅλα τέλος ἴσωρισθῆκαν,
Ποῦ μ' ἀνέκφραστη μιὰ ὄρη,
Ἀπ' τὰ βάθη τοὺς ἔχυθησαν
Ἰσχυροὶ, φάσματα, καπνοί,

Κι' ὄλος ἀναψε ὁ αἰθέρας
Κι' ἐκοκκίνισσε, ποῦ λῆς,
Καταχθόνιο κάποιον τέρας
Κολασμέναις κ' εἰς ψυχαῖς,

Στὰ αἰθέρια ἀπάνου σέρνει,
Κ' ἔχει φίδια ἢ κεφαλή,
Ποῦ ἀστραπὴ λῆς ὄλα δέρνει
Στὴν ὀλόσκιαχτη φυγῇ,

Ὅπου εἰς μύρια ξεσχλοῦν σχήματα
Ἄγρια; ἀλλόκοτα, φρικτὰ,
Τ' ἀναμμένα ἐκείνα κύματα,
Ποῦ ἐξερνοῦσε ἡ σκουντουμιά.

Ἐσαλεύθηκε ἀπ' τὰ βάθη
Τοῦ Ἑρρέβου κ' ἡ φυλακῆ,
Κι' ἀνοιγόκλεισε κ' ἐστάθη
Τρομασμένη, σιωπηλή.

Ὅλη τότε ὄλη ἐστάθη
Μὲ μιᾶς τοῦ ἀνέμου ἢ πνοῆ,
Καὶ τὸ σκότος ὄλο ἐχάθη
Κ' ἡ βρονταῖς καὶ οἱ κεραυνοί,

Κι' ὡς τὸ Χάος μέσα ἐστάθηκε
Εἰς τὴν πρώτη αὐτοῦ φυγῇ,
Ποῦ ἐμαζώθη ἐκεῖ κ' ἐχάθηκε
Κ' εἶναι ἡ γῆ ἐδῶ ἀκουσθῆ,

Οὔτω λῆς ἐκεῖ θὰ ἐστάθη
Μέσα ἢ τόση χλαλοῇ,
Ποῦ αἶφνης ὄφθεν ὄλη ἐχάθη
Κι' ὄλοι ἐλάμψανε οἱ Οὐρανοί·

Ὅλοι ἐλάμψανε κ' ἡ Πλάση
Ἐτσι ἐφάνηκε τερπνῆ,
Ποῦ ἐγελοῦσαν λῆς τὰ δάση,
Κ' ἦτο ἐθάβρεις ἡ στιγμῆ,

Ὅπου ἐδῶ κατὸ ἀναμμένη
Ἐφθανε ἡ ἀπλαστῆ φωνῆ,
Ποῦ ἡ Ζωὴ παντοῦ νὰ γένη
Εἶπε κ' εἶδε νὰ γενῆ.

Βρυζάν βρυζάνε τ' ἀστέρια
Κ' εἰς ἓ ἄλλο μύρια ἐκεῖ
Νᾶρχωνται ἐβλεπες ἔσφτερια
Καὶ ν' ἀστράρτη ἡ Ἀνατολή.

Ὡς ἐδῶ κατὸ ἀκουσθῆκαν,
Τ' ἀλληλοῦθα κ' οἱ ψαλμοί,
Ποῦ ἀπ' τὰ νέφη τοὺς ἐβγῆκαν
Κι' ὄλοι ἐχῆσαν οἱ Οὐρανοί·

Ἀκουσθῆκαν κ' εἰς τὰ βάθη
Τῆς Ἀθύσου, κ' εἰς φρικταῖς
Φωναῖς μύρια ἐκείθεν πάθη
Ἀναβλυζάσανε ἡ ψυχαῖς·

Ἡ ψυχαῖς ποῦ ἐκεῖ θαμμέναις
Μὲς τὸ κριμα τοὺς σπαρνοῦν,
Μελαναῖς κ' ἀγριομέναις
Ὡς τοὺς ὄφεις ποῦ κρατοῦν.

Κ' ἐκεῖ ποῦ ἦτανε γυρμένοις,
Εἰς τὴν κλίνη τὴν πικρῆ,
Οὐρανός λαμπαδισμένος
Εἶχ' ἐμπρός του φανισθῆ,

Μ' ἀχνὰ μύρια χρυσὰ φάσματα,
Ὅσα ἐχύνανε ἡ χλωμαῖς
Φλόγαις μέσα ἀπὸ τὰ χάσματα
Ποῦ ἐκεῖ ἀνοίγανε ἡ φωτιαῖς.

Κ' ἡ ψυχῇ του ὄλη ἔγελοῦσε·
Κ' ἔλεγε νὰ πεταχθῆ
Ποῦ τῆς ὥρας τῆς ζητοῦσε
Μέσα εἰς τὴ λαμποβολῆ.

Κ' ἦκουε κ' ἐψάλλε ἔτσι θεῖα,
Ἐτσι οὐράνια, ἔτσι γλυκά,
Ποῦ τὰ Πνεύματα μὲ βία
Ἐκεῖ φθάναν, καὶ σιγὰ,

Γύρω ἐστέκοντο κ' ἐπίναν
Τὴν γλυκάδα ποῦ ἡ φωναῖς
Μὲς ταῖς λάμψαις τοὺς ἐχύναν
Κι' ἀναγάλλιαζαν κ' ἐκείαις.

Ὅλα τότε ἐφτερυγίζαν
Στὴν ἀθάνατη ψυχῇ,

Και τὰ μύρα τὴν βαντίζαν
Ποῦ κλειοῦν μέσα οἱ Οὐρανοί.

Κι' ἀνεξήγηταις ἐψάλλαν
Μαζὺ ἐκεῖνα ὑμολογιαίς,
Ὅπου εἰς Χώρας τὴν ἐθάλλαν
Ἄλλαις ἀδοξαίς κι' ἀγναίς,

Ποῦ ἔπλεε μέσα ἡ φαντασίᾳ τῆς
Χρυσωμένη, φτερωτῆ,
Κι' ὅπου ἀπλώσαν τὰ φτερά τῆς
Ὅσο ἀπλώνανε οἱ καιροί.

Τὰ λιθάνια ἐκεῖ ὅταν βῆκαν
Ἀπ' τὰ βῆθη τοῦ Νκοῦ (α),
Κ' εἰς τὰ μνήματα ἐχυθῆκαν
Τοῦ κλεινοῦ Μισολογγίου.

Ποῦ τὸν Μπαύρων τότε ἀρπάξαν
Στοῦ πολέμου τὴν φωτιά,
Και τὰ πτώματα ἐφωανάξαν (β)
Ὅσα ἠσθάνετο ἡ καρδιά,

Ποῦ θαμμένα ἐκεῖ καθ' ὥρα
Τριζοῦν μέσα ἀγνανκτοῦν,
Εἰς τοῦ Ἑλλήνος τὴν χώρα
Τοῦρκοι ἀκόμα νὰ χωροῦν.

Ὅταν ὅταν ἀπ' τὴν κύψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Κι' ἀπ' τὴν πύρινη τὴν ὄψη
Ποῦ μὲ βιὰ μετράει τὴν γῆ (γ),

Τὴν Θεὰ εἶδε ποῦ ὄλοι ἐπέσαν
Ὅλοι οἱ τύρανοι τῆς γῆς
Σὰν σκυλιὰ, καὶ τὴν ἐδέσαν
Ἄφου ἐχάθη ὁ Μαχητής,

Ὅπου ἐθέριζε κ' ἐπέρνα
Στὸ σπαθί του κεφαλαίς
Τῶν τυράννων, κ' ἐκέρνα
Αἷμα ἀπάτηταις στεριαίς (δ).

Ὅταν δ' ὦ λαμποκοπῶντας
Τὴν Θρησκεία μ' ἕνα σταυρὸ
Κεῖνὴν ἐδέλεπε φιλῶντας
Νᾶμβη μέσα εἰς τὸ Ναό (ε).

Ἦ ὅταν ναὶ ν' ἀνακατόνωνται
Οἱ σπινθόβολοι καπνοί,
Κι' ἀπ' ἐκεῖ νὰ φανερόνωνται
Ἰσχυροὶ θεοὶ πολεμικοί,

Κι' ὄλοι ἐκεῖνοι οἱ πολεμάρχοι
Περιζώνοντας πικνοί

(α) Ἴδε τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος ποιήμα του.

(β) Ὁ ἀνδρεῖος Κυριακούλης καὶ ὁ ἦρωας Μάρκος Μπούτζαρης κείνται θαμμένοι ἐξωθεν τοῦ ἁγίου βήματος τῆς Παναγίας εἰς Μισολόγγιον.

(γ) Ἴδε τὸν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ὕμνον του.

(δ) Ἐννοεῖ τὸν μέγαν Ναπολέοντα.

(ε) Ἴδε τὸν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ὕμνον του.

Τὴν ψυχὴ τοῦ Πατριάρχου
Ποῦ τὸν πόλεμο εὐλογεῖ,

Ν' ἀναδεύονται νὰ γέρονουν,
Κ' εἰς τὸ πρόσωπο ἰλαροί,
Νὰ ἀπλώνουνε νὰ πέρνουν
Ἄπο τὴ σπινθοβολή (α),

Δὲν εἶδε, ὄχι, τὸτ' ἐμπρός τῆς
Ὅσα ἐκεῖναις ταῖς στιγμαίς,
Ἐθωροῦσε ὁ λογισμὸς τῆς
Σταῖς οὐράνιαις ψαλμοφωδίαίς.

Πλὴν σὲ λίγο ἀνανογιέται
Κ' εἰς τὴν γῆ δὲν εἶναι πλεῖς.
Ὅλη τότε ὅλη κυττιέται
Σὰν νὰ ζήταε τὸ φραγμὸ,

Ὅπου ὁ Πλάστης εἶχε βάλει,
Ἀπ' τὴν πρώτη τῆ στιγμῆ,
Ποῦ τὴν ἔστειλε νὰ ψάλλῃ
Εἰς τοῦ Ἑλλήνος τὴ γῆ.

Καὶ λὲς ἔστρεφε σκιασμένη
Στὴν παλιά τῆς κατοικιά,
Ὅπου χρόνιζα φωλιασμένη
Μόνη ἐλόγησε φωλιά,

Μόλον ποῦναι ἐκεῖνη ἡ ἔδρα
Ποῦ ἐρτεροῦγησε συγνά,
Κ' εἰς μνημάτωνε ξεσκλίδρα
Εἶδε σκέλεθρα φρικτά, (β)

Εἰς θανάσιμο ἕνα κρίμα
Νὰ πετιοῦνται ἀπὸ τὴ γῆ,
Καὶ σπρωγμένα εἰς ἅγιο βῆμα
Νὰ κολλοῦνε εἰς τὸ φιλί,

Ποῦ φαρμάκια μέσα ἐπότιτε
Εἰς τὰ σπλάγγνα τοῦ γονιοῦ,
Ὅπου ὁ Πλάστης ἀφου ἐφώτισε
Τοὺς ἀστέρους τ' Οὐρανοῦ,

Κάτου ἐδῶ δὲν ἀκουσθῆκαν,
Οὔτε ἀκούσθηκε φιλιὰ
Ποτὲ τέτοια νὰ ἐδοῦθῆκαν
Ἄπο ἀνθρώπινα κορμιά.

Φεύγει ὡς τόσον, ἀπετώντας,
Γιὰ τὴν ὕστερη φορὰ,
Τοὺς αἰθέρας ποῦ γελῶντας
Ποιὰ νὰ μὴν εἶδε νυχτιὰ,

Ὁ θνητὸς δὲν ἀναφέρει
Εἰς τὴν Βίβλο τῆς ζωῆς (γ)
Φεύγει κι' αἴφνης κ' εἰς ἕνα χέρι
Θωρεῖ ὀλόξανθο τῆς γῆς, (δ)

(α) Ἴδε τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος ποιήμα του.

(β) Ἴδε τὸ γινώσκον ἀπόσπασμα τοῦ ποιήματός του «ὁ Λάμπρος».

(γ) Ἐννοεῖ τοὺς αἰθέρας τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ ἔθρονος.

(δ) Τὴν Ῥωσικὴν ποίησιν.

Νὰ προβαῖνῃ ὡσὰν σαλεύοντας
Μὲς τοὺς λόφους τοὺς ἐπτά,
Και ν' ἀπλώνεται ἀγριεύοντας
Φοίκαίς τόσαις καὶ θερμῆ,

Ὅσαις κ' εἰ μέσα ἐφωλεύσαν
Ἄγριαίς, ἀπισταίς, φυλαίς,
Τ' ἅγιο βῆμα ἀφου ἐληστεύσαν
Ἦ ψυχῆς ἡ ἀγαρινῆς.

—Τ' ἅγιο βῆμα ὅπου ἐχάθηκε
Αἷμα ἀθῶο παρθενικό,
Ποῦ ἀναψε ἔπειτα κ' ἐστάθηκε
Ὅλοζώντανο, θερμό,

Μὲς τὰ τόσα ἐκεῖνα πάθη
Τοῦ Νκοῦ, καὶ τ' ἀγρικῆ
Μὲ μουγγρίσματτα ἀπ' τὰ βῆθη
Ἄγρια, αἰώνια, νὰ βροῖ,

Ὁ διαβάτης ποῦ ἀπερῶντας
Γιὰ πολλὰ ὦρα ἀργοπορεῖ,
Τρομακσμένος κι' ἀπορῶντας
Στὴν βοή ποῦ σέρνει ἡ γῆ—

Καὶ θωρεῖ κ' εἰ νὰ γυρίξῃ
Τέρας ἄγριο, σκυθιωπὸ,
Κ' εἰς τὸ αἷμα νὰ κυριζῇ
Ποῦ εἰς τὸν κόσμον ἔχει χυτὸ (α).

Ἀπ' τὰ πότινα φυλαχθῆτε
Κράζει τότε, ὅπου κερνά.
Ἄν, φωνάζει, τὰ γευθῆτε
Μέση πάντα ἀδελφικά,

Βουτημένοι θὰ διψᾶτε
Μέσα εἰς αἷματτα φρικτά,
Ποῦ ὅσον ὅσον κι' ἂν χουμάτε
Τόσο ἡ φλόγα θὰ λυσαῖ,

Ποῦ τὰ σπλάγγνα θὰ σᾶς καίῃ
Μ' ἕνα σέβας θεϊκό,
Ποῦ ὡς κ' ἐκεῖνο θὰ παλαίῃ
Ἄγριο πάντα καὶ θολό,

Μὲς τὰ βῆθη του, ὅπου σέρνει
Φοίκαίς, Εἰδῶλα, Θεοῦς,
Καὶ εἰς τὰ σκότη ἐκεῖ τοὺς δέρνει
Στοὺς αἰώνιους δισταγμοῦς.

Κ' ἰδοὺ τότε ἰδοὺ νὰ σεῖεται
Σπάθη δίστομη φρικτῆ,
Κ' εἰς τὴν λάμψη τῆς νὰ σβυῖεται
Κάθε ἀπόπειρα ἐχθρική.

Μυαροὶ ποῦ ἀλυσσοδένετε
Τοὺς λαοὺς μὲς τὴν σκλαβιά,
Καὶ τὸ αἷμα μὲς βυζαίνετε
Μ' ὄση ἐθράφητε ἀσπλαγχνιά.

(α) Τὸν ἐν ἀπόσπασμα τῆς Ἀνατιλῆς μάττι ἐνεργώμενον προσπλη-
τικόν.

Ἐλευθερία Θρησκεία, ῥομφαία
Εἶναι ἀνίκητη, ἡ γῆ
Στὴν ἀστράφτουσά τῆς θεᾶ
Ὅλη ἀνάφτει εἰς μιὰ στιγμῆ.

Ὅλη ἀνάφτει κι' ὅλα καίει,
Καὶ δὲν σώζεται πνοή,
Ποῦ εἰς τὸν κόσμον νὰ μὴ πνέῃ
Φιλελεύθερη κι' ἀγνή.

Μιὰ μονάχα ἐκεῖ μιὰ ἀντέχει,
Λὲν, δαιμόνιων ἀδελφῆ,
Ποῦ ταῖς ρίζαις τῆς ταῖς ἔχει
Μὲς τοῦ Ὀλύμπου τὴν κορφή.

Καὶ ποῦ ἡμίθει ἐφωλεύσαν
Καὶ ποῦ ἐφώλευσαν Θεοί,
Καὶ ὅπου ἐκεῖθεν, λένε, ἐφρέυσαν
Ὅσα ἐφέραν δ' οἱ καιροί (α).

Ἄλλ' ὦ δέτε νὰ σκορπίζουν
Τ' ἀχνὰ νέρη ἐκεῖ ἀρχινοῦν
Καὶ τ' εἰς ἀχτίδας νὰ ριπίζουν
Μαζωμέναις ποῦ βυστοῦν.

Ἀπ' τοῦ κόσμου τ' ἄγρια πάθη
Φεύγει ὀλόχαρη ἡ ψυχῆ,
Καὶ χαρὰ ἔχει μὲς τὰ βῆθη
Τὸ φῶς ποῦ ὅλα εἶδε νὰ σβυῖῃ

Κ' εἰς ταῖς τόσαις ψαλμοφωδίαίς
Ὅπου γύρω ἠχολογοῦν,
Καὶ μὲς ταῖς φωτοχυσταίς
Ὅπου Ἀγγέλοι κολουμποῦν,

Λόγια ἐγκάρδια, κ' ὕμνους ψάλλει,
Ἕμνους ἄλλους θεϊκοῦς,
Κ' εἶναι ἡ Μοῦσά τῆς μεγάλης
Ποῦ ὄλους κλεῖ τοὺς Οὐρανοῦς.

Πρὶν ὁ Χρόνος νὰ γεννήσῃ
Ταῖς ὀλάργυραις βραδέλαις,
Ποῦ χλωμαίς λὲς εἶχε ἀφήσει
Νὰ ἐρωτεύουν ταῖς καρδιάς,

Μιὰ Τριάδα ποῦ εἶχε βάλλει
Σταῖς ἀγκάλαις τῆς γλυκῆς,
Ἦ Θεὰ, ποῦ ἐδῶ εἶχε ψάλλει
Μὲ τραγοῦδιὰ ἠρωϊκά,

Ἕμνεῖ κι' ὅλα ἐκεῖνα ἠχοῦνε
Τὰ πελάγη τ' οὐρανοῦ,
Κι' ὡς τὰ δώματ' ἀντηχοῦνε
Βαθειὰ μέσα τοῦ Θεοῦ

Καὶ εἰς τὴν Πύλη εἶχε προβάλλει,
Ποῦ ὀλοζώντανα κι' ὄρθα
Τῆς προβαίνουσε ἐκεῖ πάλι
Δυὸ σὰν φάσματα λευκά.

(α) Ἐννοεῖ τὴν διχόνοιαν, τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν τῶν ἀνθρωπομορφῶν
τοῦ Ὀλύμπου θεοτήτων καταγομένην, ὡς καὶ δοκίμη ἀλλὰ καλὰ το
καὶ κακὰ εἰς σημεῖοι παρὰ τῶν προγόνων ἐκληρονομήσαν Ἑλληνας.

Ποῦ εἶναι ἡ δάφνη αἰματωμένη
Ὅπου φέρουν, κι' ἀνοιχτή
Μιά ποῦ ἀκόμα ἐκεῖ τούς μένει:
Ὁλοδόξαστη πληγή (α).

Κ' ἰδοὺ τότε, νὰ προβαίνουνε
Μύρια μύρια ἐκεῖ Σκιαί,
Ποῦ ὅσο πᾶνε ὄλο πληθαίνουνε
Κ' εἶναι εἰς ὄπλα τηλικαῖα

Κ' εἶναι ἐκεῖνοι οἱ πολεμάρχοι
Ὅσοι ἐδῶ τοῦ εἶχαν φανῆ,
Τὴν ψυχὴ τοῦ Πατριάρχου
Περιζώνοντας πυκνοί.

Γιὰ τὴν ποθητὴν Ἑλλάδα
Τόσο πρόθυμα ῥωτοῦν,
Σὰν νὰ ῥώτααν τὴν γλυκίδα
Τοῦ φωτός (*) νὰ ξαναἰδοῦν.

Κεῖνός σεβάσμια προχωρῶντας,
Καὶ μὲ πρόθυμαις ματιαῖς
Τὰ προσώπατα κυττώντας
Καὶ κυττώντας ταῖς πληγαῖς,

Ἡ Διγόνοια κατατρέχει
Τὴν Ἑλλάδα, ἀν νικηθῆ,
Μὰ τὸν κόσμον ποῦ μᾶς ἔχει
Τ' ὄνομά σας ξαναζῆ (β).

Εἶπα κι' ὄλη ἐσυνταράχθηκε
Ἡ τρισάγια συνοδεία,
Κι' ἀπ' τὰ βᾶθη λὲς τινάχθηκε
Στὴν θλιμμένη στεναζῆ,

Ποῦ ὄλοφλόγιστη ὄλη ἐχύθη
Μὲς τὴν ἀπλασθε ἀκοή,
Κ' εἰς καύμους καὶ δάκρυα ἐλύθη
Εἰς τὴν τόση αὐτὴ πληγή

Ὅλοι τότε διαπλάτνονταν,
Βαθεῖα μέσα οἱ Οὐράνοι,
Κι' ἀπὸ ἐπάνω φανερόνταν
Ἄλλοι ὄλαργυροί, στυλῖνοι,

Ποῦ εἰς τὴν λάμψη τους οἱ Ἄγγελοι
Ὁλοθάμβωτοι κρατοῦν
Μὲ ταῖς φτέρυγαῖς τὰ βέλη
Ποῦ εἰς τὰ νέφη τους κτυποῦν.

Ἄγιοι μύριοι, μύρια πνεύματα
Ἐδῶ βρυάζοντας περνοῦν,
Λὲς ὄλαργυρα κ' εἶν' ῥεύματα
Σταῖς ἀχτίδαῖς ποῦ σκορποῦν.

Κι' ἀπ' τὰ πέρατα ἰδοὺ φθάνει
Χέρι λὲς σὰν νὰ εὐλογῆ,

(α) Αἱ σκιαὶ τοῦ ῥήγα Φεβραίου καὶ τοῦ Ι. Καποδιστρίου.

(*) Τοῦ φωτός τοῦ κόσμου τούτου.

(β) Εἶναι στίχοι ἐκ τοῦ ποιήματός του εἰς τὴν θάνατον τοῦ
λέγοντος Βύρωνος.

Κ' εἶναι ὄλοχρυσὸ στεφάνι
Γύρου οἱ Ἄγγελοι ἐκεῖ πυκνοί.

Εἰς ἕλιος φῶς τούς πνίγει,
Φῶς ὄλαδόλο κι' ἀγνό,
Κ' εἶναι, λένε, ἐδῶ ποῦ λήγει
Ἡ ψυχὴ στὸ χωρισμό.

Ἐδῶ μείνει καὶ Σὺ αἰώνια
Ψυχὴ ἀθάνατη, καὶ μὴ
Μὴ πετάξῃς, ἀπ' τὰ γθόνια
Ἡ φωνὴ ὡς νὰ πεταχθῆ,

Ποῦ ὄλα πέρα ὄλα θ' ἀνάψῃ
Βουὰ θάλασσαις στεριαῖς,
Κ' ἕνα κόσμον θὲ νὰ κάψῃ
Μὲς ταῖς φλόγαῖς ταῖς φρικταῖς.

Νὰ δακρύζῃς ἐδῶ μείνει
Εἰς τὸν Πλάστη Σου ἐμπροστά,
Γραπτὸν ὅσο ἀκόμα εἶναι
Γιὰ τὸν Ἑλληνα ἡ σκλαβιά.

Ναί, ὡς νᾶλθη ἐκείνη ἡ μέρα
Ποῦ μ' ἐλεύθερα φτερὰ,
Ἀπετώντας τὸν αἰθέρα,
Καὶ σκιρτώντας μὲ χαρὰ,

Σὰν πουλιὰ ἀγρία ποῦ λυμένα
Γοργὰ φεύγουνε σκλαβιά,
Μὲς τὴν λάμψη θαμβωμένα
Ποῦ τοὺς χύνει ἡ Ἐλευθεριά,

Θὰ φωνάζουμε ὡς τὰ πέρατα,
Εἰς τὰ πέλαγα, εἰς τὴ γῆ,
Στ' ἀγριωμένα ἐκεῖνα Τέρατα
Ποῦ ἡ ψυχὴ τους μᾶς μισεῖ,

α Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψῃ
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερῆ,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν δῆν
Ποῦ μὲ βιά μετράει τὴν γῆ

Ἀπ' τὰ κόκκαλα, βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά. (*)

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΩΡΑΣ. Τὴν μνήμην τοῦ ἀοιδίου τῆς Ἐπτα-
νήσου ποιητοῦ ἤθελεν ἐπίσης τῶν ὕμνων καὶ τῶν διθυράμβων τιμᾶ-
σει καὶ ἡ βιογραφία αὐτοῦ. Πλὴν τῶν ὀλίγων εἰδήσεων ἕως φιλοτι-
μῶς ἠξέδοτο ἰταλιστὴ περὶ αὐτοῦ ὁ ἐν Ἐνετίᾳ ἡμογενὴς Κ. Σ. Βε-
λουδῖος, τὰ μένοντα ἐκ τῶν σταλόντων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Πα-
ρίσου καὶ ἐξογκοῦντα τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτῆς εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ποιητικὰ προγραμμάσματα, ἀπαιμιούμενα τὸ λεκτικὸν οὐχὶ δι-
καὶ τὴν φαντασίαν τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ.

ΜΑΝΔΣΟΥΡΕΙΟΣ ΓΕΡΑΝΟΣ.

ΓΟΥΣΜΑΝΟΣ Ο ΚΑΛΟΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν παριστάνει ὄρνεον
περίεργον, ἥτοι γέρανον τῆς Μανδσουρίας,
σημαντικωτάτης ἐπαρχίας τῆς Κίνας. Τοι-
ούτους γεράνους ἀπέκτησαν τὸ πρῶτον κατὰ
τὰ τελευταῖα ἔτη ὅ τε τῶν Παρισίων καὶ ὁ
τοῦ Λονδίνου ζωολογικὸς κήπος. Ὁ ἐνταῦ-
θα ἐξεικονιζόμενος ἔχει ὕψος πέντε ποδῶν
ὡς ἔγγιστα, καὶ λογίζεται ἐκ τῶν ὠραιο-
τέρων οἵτινες ἄχρι τῆς σήμερον ἀνεκαλύ-
φθησαν. Καὶ ὅταν μὲν ἡ διάθεσις του εἶναι
εἰρηνική, φαίνεται τὸ περικαλλέστερον καὶ τὸ
χαριέστερον ἴσως τῶν πτηνῶν ὅταν δὲ εὐ-
ρίσκεται εἰς εὐθυμίαν τὴν ὁποίαν προκα-
λοῦσιν, ὡς φαίνεται, ἀτμοσφαιρικαὶ τινες
ἀλλοιώσεις, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἡ προσέγγισις
τριχυμίας, ἐπιδίδεται ἀμέσως εἰς χορὸν καὶ
εἰς ἄλλας ἀλλοχοτοῦς κινήσεις παραπλησίας
πρὸς τὰς τῶν πιθήκων.

Οἱ Μανδσουρεῖοι γέρανοι τεκνογονοῦσιν
ἐν Εὐρώπῃ· οἱ ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τῆς
Γαλλίας τοὺλάχιστον δις ἐγέννησαν ἐντὸς δύο
περίπου ἔτων. Διακρίνονται δὲ τῶν ἄλλων ὄρ-
νέων ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς βαδίσσεως
καὶ τῆς λαμπρότητος τῶν πτερῶν.

Ὁ Ἄβεν Ἰακώβ, βασιλεὺς Μαύρος τοῦ Φιζ, ἀπε-
φάσισε νὰ πολιορκήσῃ τὴν Γαρίφαν, τῆς ὁποίας τὴν
κατάκτησιν ὑπερεπεθύμουν οἱ Μουσουλμάνοι, καθὸ
ἀνοίγουσαν εἰς αὐτοὺς τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Με-
σογείου· διὸ ἐπεχείρησε μεγίστης προπαρασκευῆς.
Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπέστειλε τὸν ἀνεψιὸν του
Ἄμερ μετ' ἰκανῶν δυνάμεων, μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν
ἠκολούθησε καὶ αὐτός, συντελέσας δραστηρίως εἰς
τὴν πολιορκίαν.

Ὁ Δὸν Σάγγος, βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας, ἐβλεπε
τὰ ἐχθρικά ταῦτα σχέδια τοῦ Ἄβεν Ἰακώβ μετὰ
τινος ἀνητυχίας. Ἄν καὶ ἦτον ἐκ τῶν ἀμα-
τάντων ἀξιοτέρων ἡγεμόνων, ἡ λυπηρὰ ὅμως
κατάστασις τῶν οικονομικῶν πραγμάτων καὶ αἱ
ταραχαὶ αἰτίνας κατεσπάρκτον τὸ βασιλείον του,
δὲν ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ ἐνασχοληθῆ δεόντως εἰς τὴν
υπεράσπισιν τοῦ σημαντικοῦ τούτου φρουρίου. Ἐν
τοιαύτῃ κρίσιμῳ καταστάσει εὐρισκόμενος, εἶδε κύ-
ριόν τινα ἐλθόντα ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ προσενεγ-
κόντα γενναίως τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν βοήθειαν

δισταγμούς του, και τὸν κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ κρυφίως τῆς Γαρίφας.

Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ Μκύρου τοῦ κομίσαντος τὴν ἐπιστολὴν, ἐγκατέλιπε τὴν πόλιν, καὶ μετὰ ἐπικινδύνους τινὰς περιπετειάς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον καὶ εἰσῆλθη εἰς μίαν σκηνὴν, ὅπου τὸν περιέμενον ἡ χαρίεσσα Ζώρα ἀποχωρήσαντος δὲ ἀμέσως τοῦ ὀδηγοῦ, οἱ δύο ἐρασταὶ ἐκοινοποιοῦν πρὸς ἀλλήλους τὰ αἰσθηματὰ των.

— Φιλτάτη μου Ζώρα, εἶπεν ὁ ἔνθερος Γουσμᾶνος, δὲν ἠλπίζα τοιαύτην εὐτυχίαν! Εἶναι λοιπὸν ἀληθές, ὅτι ὁ ἔρωσ σου ἐξομοιοῦται πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγκυρότητα σου! Ὅποια δείγματα πίστεως μὲ διδείς περιφρονούσα τοιούτους κινδύνους!

— Περιπόθητέ μου Γουσμᾶνε, ἀπεκρίθη ἡ νέη μὲ γλυκεῖαν φωνὴν, ὑπέφερα πολλὰς δοκιμασίας, καὶ ἀντέσχον γενναίως εἰς πολλὰ βιάσανα, ἀπὸ τῆς ἔρας τοῦ χωρισμοῦ μας! Ἐβόησα μάλιστα ἕως ἔρας καὶ νὰ πιστεύσω ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ σὲ ἰδῶ ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια ἄλλως πως ἀπεράσισε, καὶ ἡ συνέντευξίς μας αὕτη εἶναι τὸ προϊόνιον μεγάλτηρας εὐτυχίας.

— Ἡ ἐμπιστοσύνη σου μὲ πληροῦ χαράς, ἐπανελάβην ὁ δὸν Πέτρος, ἀν καὶ δισταζὼ εἰσέτι νὰ ἀποβάλω φόβους τινὰς τοὺς ὁποίους αἰσθάνομαι. Τὴν στιγμήν ταύτην περιστοιχοῦμαι ἀπὸ κινδύνους, καὶ ἂν κατὰ δυστυχίαν μᾶς καταλάβωσιν ἐπ' αὐτοφώρῳ.

— Ἀπόβαλε τοὺς φόβους σου, εἶπεν ἡ Ζώρα μειδιᾶσα μειδίαμα ἐπαγωγόν· ὁ κίνδυνος τὸν ὁποῖον φοβεῖσαι δὲν ὑπάρχει.

— Τί λέγεις, Ζώρα;

— Λέγω ἀλήθειαν· εἴμεθε ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὸ μέρος τοῦτο.

— Ἄλλ' ὁ ἀδελφός σου; — Ὁ δὸν Ζουάν; . . .

— Ὁ ἀδελφός μου γνωρίζει ὅτι εὐρίσκειαι ἐδῶ.

— Θεέ μου! εἶναι ποτὲ δυνατόν τοῦτο;

— Κατὰ θέλησιν αὐτοῦ σὲ ἔγραψα. Σήμερον μισαὶ τὸν δὸν Ζουάν ὅσον καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ συμπερόντα πολιτικὰ τὸν βιάζουσι νὰ προσποιηθῆται φιλιάν ψευδῆ. Πλὴν τούτου, ὁ Ἄβεν Ἰακώβ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἀμοιβὴν κλίσει μας, καὶ εὐχαρίστως θὰ ἰδῇ πληρουμένας τὰς εὐχὰς μας. Περιμένει μόνον τὴν περίστασιν φιλικῆς συνδιαλλαγῆς καὶ τότε . . .

— Στάσου, Ζώρα, ἀνέκραξε περίλυπος ὁ δὸν Πέτρος, εἰς τὴν καρδίαν μου διεγείρονται θλιβερὰ προαισθήματα. Δεινὴ συνωμοσία ὑφαίνεται παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

— Συνωμοσία! ὄχι, ὄχι, εἶπε ζωηρῶς ἡ Ζώρα, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ἡ εἰλικρινεὶα ἀνεφαίνετο εἰς τοὺς λόγους του, καὶ εἰς τὰς πράξεις του. Πλὴν τούτου πρὸς τί ἡ συνωμοσία;

— Ἐπιθυμῶ ὠρελούμενος ἀπὸ τὸν ἔρωτά μας νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀλῶσιν τῆς Γαρίφας. Μεγάλως ὀμῶς ἀπατάται νομίζων ὅτι οἰονδήποτε προσωπικὸν συμφέρον ἦθελέ ποτε ὑποχρεώσῃ τὸν πατέρα

μου νὰ παραδῇ τὰ χρέη του. Καὶ τί! νομίζει ὅτι θὰ παραδώσῃ ποτὲ τὰς κλεῖς τοῦ φρουρίου, διότι ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀγαπᾷ νέαν Μαύρην! Ἄ! εἰάν ποτε ἐδεικνυε τοσαύτην ἀδυναμίαν, ἐγὼ θὰ τὸν ἀπέτρεπα ἀπὸ πράξιν τόσο ἐλεθρίαν εἰς τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματός του.

— Σφάλλεις, Γουσμᾶνε, εἶπεν ἡ Ζώρα, τοιαῦτα φρονῶν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου· ὄχι, ὄχι δὲν ζητεῖ νὰ διαφθερῇ τὸν πατέρα διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ. Παρητήθη ὅλοσχερῶς τῆς ἰδέας τοῦ νὰ κυριεύσῃ τὴν Γαρίφαν, καὶ δὲν ἔχει εἰμὴ μίαν μόνην ἐπιθυμίαν, τὸ νὰ ἐπαναλάβῃ, λέγω, τὰς φιλικὰς σχέσεις καὶ τὴν σύμπνοιαν αἵτινες ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν σεβαστῶν πατέρων μας.

Ἄλλ' ἡ δικεδοαίωσις αὕτη δὲν διεσκέδασε τὰς ὑπονοίας τοῦ Γουσμᾶνου, ὅστις ἐτρέφετο πρὸ μικροῦ ὑπὸ μόνῃς τῆς γλυκεῖας ἰδέας ὅτι ἡ πρόσκλησις· του εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μαύρων ἦτον ἀπλοῦν ἀποτέλεσμα συμπαθείας, καὶ εἶχε πεποιθήσῃ ὅτι οὐδεὶς ἐγίνωσκε τὴν μυστικὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν ἡ ἐξημέμη φαντασία του εἶχε στολίσει μὲ ὅλα τῆς μυθιστορίας τὰ θέλητρα. Ἡ Ζώρα ἀναγινώσκουσα εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἐραστοῦ τῆς τὰς λυπηρὰς ταύτας ἰδέας, ἠγωνίζετο νὰ τὰς ἐξαλείψῃ, ἀλλ' οἱ ἀγῶνές τῆς ἀπέβησαν ἀκαρποί. Βαθὺς στεναγμὸς δυσπιστίας ὑπῆρξεν ἡ μόνη ἀπάντησις εἰς τοὺς ἐρασιμῶς καὶ παρηγορητικούς λόγους τῆς κόρης.

— Εἰπέ μοι, ἀγαπητὲ Γουσμᾶνε, ποῖοι φόβοι σὲ καταβασανίζουν; νομίζεις τῶντι ὅτι ὁ Ἄβεν Ἰακώβ μελετᾷ προδοσίαν;

— Οἴμοι, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τοσαύτη σύγχυσις ἰδεῶν ὑπάρχει εἰς τὸν νοῦν μου, ὥστε οὐδεμίαν λογικὴν εἰκασίαν δύναμι νὰ κάμω. Ἡ ἰδέα τοῦ κινδύνου προσέβλεπεν ἰσχυρῶς τὴν φαντασίαν μου, καὶ ἡ καρδία μου μὲ λέγει ὅτι δυστύχημά τι κρέμαται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἀλλὰ ποῖα ἡ φύσις αὐτοῦ δὲν ἠμπορῶ εἰσέτι νὰ ἐνοήσω.

Καὶ ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα θόρυβος βημάτων ἠκούσθη· ὁ δὸν Πέτρος ἐταράχθη ἐννοήσας ὅτι αἱ ὑπόψιαι του θὰ ἐπραγματοποιούοντο. Μετὰ μικρὸν εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν δύο ἄνδρες, ὁ Ἄβεν Ἰακώβ, καὶ ὁ δὸν Ζουάν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Ὁ παρῶν αἰὼν, ὃν δικαίως φθάσαντες ἤδη φωτισμοῦ αἰῶνα ἀπεκάλεσαν, εἰς ὀλίγας ἄλλας ἐπιστήμας ὑπῆρξε τοσοῦτω γόνιμος, ὅσω εἰς τὴν Ἀστρονομίαν, καὶ μάλιστα ἐν κρινόμενῳ τοῦτο ἀποβλέποντες πρὸς τὴν νηπιώδη κατάστασιν, εἰς ἣν τῶς μέχρι χθὲς καὶ πρῶην ἔκαστο ἡ ἐπιστήμη αὕτη,

ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἤδη αἰῶνος διατελέσασα εἰς σημερινὴν τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν κατάστασιν. Ὅποιος προόδους ἔπρεπε νὰ ποιήσωσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἐκείνας ἀληθείας τὰς θεμελιούσας τὴν Ἀστρονομίαν· καὶ μάλιστα ἐπειδὴ, ὁ ἄνθρωπος, τὸ ὄντως ἀριστοῦργημα τῶν δημιουργημάτων ἀπάντων, ἅμα ἐξεληθὼν τῶν χειρῶν τοῦ δημιουργοῦ, ἐκ πρώτης ὄψεως, ἐκθλιμωθεὶς, οὕτως εἶπεν, τῇ ζωηρᾷ λάμπει τῶν οὐρανίων σωμάτων, πρὶν ἢ ἐγκύψῃ εἰς τὴν μελέτην τοῦ περιστοιχοῦντος αὐτὸν κόσμου, περιῆλθεν εἰς ἀνάγκην ἵνα διὰ τῶν ἐνδεδεχῶν παρατηρήσεων κορέσῃ, ὅσον ἐνῆν, τὴν ἀκόρεστον αὐτοῦ περιέργειαν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς φύσεως τῶν φαινομένων ἐκείνων σωμάτων. Ἡ νηπιότης ἐν τοσοῦτω τῶν εἰς τοῦτο ἀνγκυαίων ἐπιστημῶν, ἡ ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, ἡ ἔλλειψις τῶν ὀργάνων δὲν ἀφῆκε τοὺς παλαιούς ἵνα διὰ πειρῶν καὶ παρατηρήσεων ὑψωθῶσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῶν οὐρανίων. Μετὰ θαυμασμῶ δέ τις παρατηρεῖ ὅτι ἐν ᾧ ὁ μέγας Πτολεμαῖος, ὁ παλαιός ἐκεῖνος, μόλις κτύπησε τοὺς ἐπὶ τὸν μόνον πλανήτας νὰ γνωρίσῃ, συγκαταριθμουμένων τῆς τε Γῆς καὶ τοῦ Ἥλιου, ὁ ἄνθρωπος τοῦ 10^{ου} αἰῶνος, διὰ τῶν καταπληκτικῶν τῶ ὄντι αὐτοῦ ἐφευρέσεων, μεταξὺ τοσοῦτων ἄλλων, κατώρθωσεν, ἀνυψωθεὶς εἰς τὸν αἰθέρα, νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ διαγνωρίσῃ ὡς ἐκ τοῦ σύνεργου τὴν φύσιν καὶ τοὺς νόμους τῆς κινήσεως τῶν σωμάτων ἐκείνων· τοῦτο δὲ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, ὅπερ εἶναι τῶν θαυμασιωτέρων καὶ χρησιμωτέρων τῆς ἀνθρωπίνης ἀγχινοίας ἐφευρέσεων.

Ὁ διάσημος Κέπλερος (Kepler) ὑπετόπασε τὴν ὑπαρξιν πλειόνων πλανητῶν, ὅπερ βεβαιούσιν αἱ καθ' ἐκάστην ἀλληλοδιαδόχως γινόμεναι ἀνακαλύψεις· διότι ἐκτὸς τῶν πλανητῶν Ἑρμοῦ, Ἀφροδίτης, τῆς Γῆς, Ἄρεως, Διὸς, Οὐρανοῦ, Κρόνου καὶ Ποσειδῶνος, ἐξ ὧν συγκροτεῖται τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα, ἐγνωσθήσαν μέχρι τοῦ δε τσσαράκοντα πέντε μικροὶ πλανῆται κείμενοι μεταξὺ τῶν τροχιῶν τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διός. Ἐνταῦθα δὲ, πρὸς χάριν τῶν φίλων τῆς Ἀστρονομίας, παρατιθέμεθα τὰς ἐποχὰς καὶ τοὺς τόπους τῆς ἀνακαλύψεως, τὰτε ὀνόματα αὐτῶν, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων ἀστρονόμων, αἵτινες ἀνεκάλυψαν αὐτούς.

Πλανήτης. Ἐποχὴ καὶ τόπος Ἀστρονόμου. τῆς ἀνακαλύψεως.

1 Ἀμόντα	1801	Σικελία. Πιατζί (Piazzi).
2 Παλλὰς	1802	Γερμανία. Ὀλβέρσιος (Olbers).
3 Ἡρα	1804	" Ἀρδίγγιος (Harding).
4 Ἔστια	1807	" Ὀλβέρσιος.
5 Ἀστραία	1845	" Ἐγκιος (Hencke).
6 Ἥβη	1847	" Ὁ αὐτός.
7 Ἴρις	1847	Ἀγγλία. Ἰνδίου (Inde).
8 Χλωρίς	1847	" Ὁ αὐτός.
9 Μῆτις	1848	Ἰρλανδία. Γράχαμος (Graham).
10 Ὑγίεια	1849	Ἰταλία. Δεγάσπαρις (De Gasparis).
11 Παρθένω	1850	" Ὁ αὐτός.
12 Νίκη	1850	Ἀγγλία. Ἰνδίου.
13 Ἥφαιστα	1850	Ἰταλία. Δεγάσπαρις.

14 Εἰρήνη	1851	Ἀγγλία. Ἰνδίου.
15 Εὐνομία	1851	Ἰταλία. Δεγάσπαρις.
16 Ψυχή	1852	" Ὁ αὐτός.
17 Θέτις	1852	Γερμανία. Δούθρος.
18 Μελπομένη	1852	Ἀγγλία. Ἰνδίου.
19 Τύχη	1852	" Ὁ αὐτός.
20 Μασσαλία	1852	Ἰταλία. Δεγάσπαρις.
21 Λουκοταία	1852	Γαλλία. Γολσμίδιος (Goldschmidt).
22 Καλλιόπη	1852	Ἀγγλία. Ἰνδίου.
23 Θάλεια	1852	" Ὁ αὐτός.
24 Φώκια	1853	Γαλλία. Χακορνάκιος (Chacornac).
25 Θέμις	1853	Ἰταλία. Δεγάσπαρις.
26 Περσεφόνη	1853	Γερμανία. Δούθρος.
27 Εὐτέρπη	1853	Ἀγγλία. Ἰνδίου.
28 Ἐνώη	1854	Γερμανία. Δούθρος.
29 Ἀματιρίτη	1854	Ἀγγλία. Μάρθης (Marth).
30 Οὐρανία	1854	" Ἰνδίου.
31 Εὐφροσύνη	1854	Ἀμερικὴ. Φεργουσόνιος (Ferguson).
32 Ὀπώρα (Pomona)	1854	Γαλλία. Γολσμίδιος.
33 Πολύμηνα	1854	" Χακορνάκιος.
34 Κίρκη	1855	" Ὁ αὐτός.
35 Λευκοθέα	1855	Γερμανία. Δούθρος.
36 Ἀταλάντη	1855	Γαλλία. Γολσμίδιος.
37 Πίστις	1855	Γερμανία. Δούθρος.
38 Ἀθήα	1856	Γαλλία. Χακορνάκιος.
39 Εὐθύμια (Laetitia)	1856	" Γολσμίδιος.
40 Ἀρμονία	1856	" Ὁ αὐτός.
41 Ἀσφην	1856	" Ὁ αὐτός.
42 Ἴσις	1856	Ἀγγλία. Πόγσον (Pogson).
43 Ἀριάδνη	1857	" Ὁ αὐτός.
44 Εἰσέτι ἀνώνομος	1857	Γαλλία. Γολσμίδιος.
45 Ὀμοίος.	1857	" Ὁ αὐτός.

Περὶ τῆς ἀνακαλύψεως δὲ τοῦ νεωτάτου τούτου τεσσαρακοστοῦ πέμπτου πλανήτου ἐν τῷ τελευταίῳ ἀριθμῷ τῆς *Illustration* (α) τῶν Πικρισίων ἀναγινώσκουμεν τὰ ἐξῆς:

« Τοσοῦτον βραχθαίει εἰσιν αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Κ. Γολδσμίδιου, ὥστε μόλις λαμβάνομεν κερὸν νὰ ἀναγγείλωμεν μίαν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἀμέσως ἐπέρχεται ἄλλη. Ἐναγχοῦς ἀνηγγεῖλαμεν τὴν ἀνακάλυψιν νέου μικροῦ πλανήτου γενομένην τῇ 27 τοῦ παρελθόντος Μαΐου, σήμερον δὲ ἀνεκαλύφθη ἕτερος κείμενος καὶ οὗτος μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διός. Τῇ 26 Ἰουνίου μεταξὺ ἐνδεκάτης ὥρας καὶ μεσονυκτίου ἀνεκάλυψε τὸν τεσσαρακοστὸν πέμπτον μικρὸν πλανήτην. Ἴδοὺ λοιπὸν δύο ἀβάπτιστοι ἔτι πλανῆται· τίς ἄρα ἔσεται ὁ ἀνάδοχος;

Ἐἶχομεν προηγουμένως παρατηρήσει ὅτι ὁ τεσσαρακοστὸς τέταρτος πλανήτης ἦν ὁ τρίτος ἀνεκαλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κ. Γολδσμίδιου ἐντὸς δεκατessάρων μηνῶν· ἀλλ' οἱ δύο τελευταῖοι πλανῆται ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς πολὺ βραχυτέρου χρόνου, ὃ ἐστὶν ἐντὸς ἐνὸς μηνός· ἐν ὅλοις δὲ, ἐπὶ τὸν αὐτοῦ ἀστεροσκοπίου ἀνεκαλύφθησαν πλανῆται. Πρῶτον ἤδη ἔχομεν νὰ καταχωρίσωμεν τοσαῦτα δείγματα ζήλου καὶ ἀγχινοίας ἐν ταιαύταις ἐρεύναις.

Δύο πλανῆται ἀνεκαλύφθησαν κατὰ δύο ἀλλεπαλλήλους ἡμέρας, ἀλλ' ὑπὸ δύο ἐρευνητῶν κατ' ἰδίαν, ὧν εἰς ἣν ὁ Κ. Γολδσμίδιος· διότι τῇ 22 Μαΐου 1856 ἀνεκάλυψε τὸν τεσσαρακοστὸν πρῶ-

τηλά δόγματα, ὅσον ἀπὸ τὸ παραδειγμα τῶν ἐνα-
ρέτων ἡθῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐσκληρωγμένην ζῶην,
καὶ εἰς τὸν Θεὸν προσηλωμένων τῶν Σεβασμιωτά-
των, καὶ Θαυμασιωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπι-
σκόπων τῆς Πελοποννήσου, καθὼς ἀκόμη καὶ τῶν
φρονίμων προστάτων, Χριστιανικωτάτων ἐπαρχιω-
τῶν τῆς, μεταξύ τούτων συναριθμοῦνται πρῶτον.

» Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου ὄς-
τις ὡς ἄλλος Ἀπόστολος Παῦλος ὄχι μὲ τὸ ξίφος
ἀρματωμένος, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀρετὴν κεκοσμημένος
δισκοῖ, καὶ κρατύνει τὴν ἐκκλησίαν ἀναμέσον τῶν
Βαρβάρων ἀνεπηρέαστον, καὶ διατηρεῖ εἰς τὴν χρι-
στιανικὴν ἀκρίθειαν τὴν ἀγιωτάτην, καὶ παλαιὰν
αὐτοῦ ἐπαρχίαν.

» Ὁ Σοφολογιώτατος καὶ Θεοπρόβλητος Μητροπο-
λίτης τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Παλαιῶν Πα-
τρῶν, ὄςτις ὡς ἄλλος Ἀπόστολος Ἀνδρέας τῆς Ἀ-
χαΐας δισκοῖ καὶ προνοεῖ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Κυρίου ἐν ὁσιό-
τητι καὶ δικαιοσύνῃ.

» Ὁ Θεοπρόβλητος Μητροπολίτης τῆς Λακεδαι-
μονίας ἐπώνυμος τῆς παρθενίας Παρθένιος, Σπαρ-
τιάτης, Λυκούργος τῆς ἰδίας του ἐκκλησίας, ὄςτις
ὡς ἄξιος ἀρχιερεὺς διεμέρισε τὴν ζῶν του εἰς τε
τὴν θεραπείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν κηδεμονίαν,
καὶ φροντίδα τῶν λογικῶν του προσβάτων, πρὸς τὸν
ὅποιον μένω νὰ χρειαστῶ τοὺς τόκους βρυτάτων,
καὶ ἀνεξελείπτων χρεῶν διὰ τὴν ἐνθερμον ἐπιθυ-
μίαν, καὶ τὸν διακαῆ ζῆλον ὅπου ἐδειξεν εἰς τὸ νὰ
μὲ χρίσῃ μὲ τὸ Ἅγιον, καὶ θαυματουργὸν ἐκεῖνο
Μύρον, τὸ ὅποιον ἐκαθάρισε, καὶ ἐρώτισέ μου τὸν
νοῦν εἰς τὸ νὰ συγγράψω μὲ ἔμφραξιν μεγαλητέραν
τουτοῦ μου τὸ βιβλίον, ἔργον ἔμμεσον τῶν παρακι-
νημάτων τοῦ ἀγίου τούτου ἀνδρός, ὁ ὁποῖος ἐδειξε
περισσοτέρην τὴν εὐφροσύνην ὅταν εἶδεν ἐμὲ ἐπι-
στρέψαντα εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ὁρθόδοξον πίστιν,
παρὰ ὅπταν εἶδε ἐκυτὸν ἐσολισμένον μὲ ἐκεῖνον τὸν
Χαρακτήρα, τοῦ ὁποῖου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία προ-
πόντως αὐτὸν ἠξίωσεν.

» Ὁ Πρῶτος Πηλαιῶν Πατρῶν, καὶ τὰ νῦν Πρόε-
δρος Κερνίκης, καὶ Καλαβρίτων Δανιὴλ, ὄςτις ἀν-
ταγωνίζεται ἀληθῶς ὡς ἄν Δανιὴλ ὁ Προφήτης ἐναν-
τίον τῶν λυσσασμένων λεόντων, τῶν ἀντικειμένων
αἰρέσεων, καὶ μὲ ἐνθεον φρόνησιν διέπει τὴν Ἐκ-
κλησίαν τῶν Ἀρχαδίων.

» Ὁ Θαυμασιός, καὶ Αἰδέσιμος ἐν Προσβυτέροις
Παναγιώτης, ἀληθινὸς καὶ ἐνθερμος δούλος τῆς Πα-
ναγίας Παρθένου, Μέγας Οἰκονόμος τῶν Καλαβρί-
των, ὑψωμένος εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Γερουσίου, καὶ
τῆς Προσετότητος ἀπὸ τὸ κοινὸν, καὶ νόμιμον συγ-
κρότημα τοῦ λαοῦ ὡς ἄξιος διορισθεὶς εἰς τὴν τοι-
αύτην ἐπιστάσιαν καὶ ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων,
διότι φωνὴ λαοῦ φωνὴ Κυρίου.

» Ἀπὸ δὲ τοὺς προσετώτας τῆς Πελοποννήσου
ἡ Κορωνίς τῶν ἄλλων, καὶ ἡ κρηπίς εἶναι ὁ γεν-
ναῖος τὴν ψυχὴν Ἰωάννης ὁ Μελετάκης ὁ Σπαρτιά-
της, ὄχι μυθῶδες μαντεῖον τῆς Μιλῆτου, ἀλλὰ αὐ-
τόχρονα δόλων τῆς τεθλιμμένης Πελοποννήσου, ἀ-

ληθινὸς καὶ δίκαιος δικαστὴς τῶν πολιτικῶν πρά-
ξεων, διὰ μέσον τοῦ ὁποῖου ἀκόμη εὐρίσκεται εἰς
τὴν ζῶν τὸ πυρπολημένον Βασίλειον τοῦ Μωρέως.
Τὰ ἐνδοξα ἔργα ἐνὸς τοιούτου ὑποκειμένου εἶναι τό-
σον θαυμασία καὶ μεγάλα ὅπου μὲ σέβας μὲ παρακι-
νοῦσι νὰ εἰπῶ.

» Ἰσως τολμήσει καὶ ποτὲ τὸ χέρι νὰ ἀπλώσῃ
» Ἐκεῖνα ὅπου ἠθέλησε τώρα νὰ σημειώσῃ.

» Ὁ Κύρ Γεωργιαντᾶς ὁ Κορίνθιος, ὄςτις ὡς ἀλη-
θίστατος καὶ ὄχι μυθολογικός Ἄργος εἰς τὸ νὰ προ-
βλέπῃ, καὶ νὰ καταβάλλῃ τὰς βλάβην ἐμποιοῦσας
τῆ Πατρίδι ὀρμάς, καὶ κινήσεις, διεχώρισεν εἰς τὸ
μέσον τὴν δυσμενεστάτην Ὑδραν τῆς διχρονοίας
χωρὶς φόβον νὰ ἀναδώσῃ νέας κεφαλὰς, καὶ ὡς θα-
λάσσιος σκόπελος ὅπου δὲν φοβῆται τοὺς ὀρμητικούς
καὶ σφοδρῶτους βορρῆας, ἢ τὰς ἀπειλὰς τῶν ἀλ-
λεπαλλήλων κυμάτων, ἀνεδείχθη εἰς τὰς μεγαλη-
τέρας καὶ ἀναγκαιοτέρας ὑποθέσεις τοῦ κοινοῦ συμ-
φέροντος, πληρώνωντας μὲ τοῦτο τὸ χρέος τῆς φύ-
σεως ὅπου τὸν ἐκαμὲ νὰ γεννηθῇ καταγόμενος ἀπὸ
μῆτραν Σειρὰν εὐγενῆ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ διὰ
τὰ ἐνδοξα, καὶ ἥρωϊκά κατορθώματα, καὶ τὰς ἀρι-
στείας τῶν προγόνων του.

» Ὁ Τίμιος καὶ κόσμιος νέος Σπυρίδων Νοταρᾶς
ὁ Κορίνθιος ὅπου διαφυλάττει ἀκηλίδωτον τὸ ἐξαι-
ρετον αἷμα τῶν προγενεστέρων του. οἱ ὁποῖοι πρὸ
πολλῶν χρόνων ἐλάμπρυναν τὸν κόσμον ὑποκάτω εἰς
τὰ λαμπρὰ ἀξιώματα τῶν Αὐτοκρατόρων αὐτῶν τῆς
Κωνσταντινουπόλεως κεκοσμημένους μὲ μῆτρας καὶ
στέμματα πατριαρχικά κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ
τόπους, καὶ ὁποῖαις δόξαις ἄλλαις εὐρίσκονται συν-
ηθροισμέναις τὴν σήμερον εἰς τὸ προειρημένον ὑπο-
κείμενον, διὰ τὸν ὅποιον πρεπόντως δύναται νὰ εἰπῇ
καθ' εἰς, ὅτι γηραλέον φρόνημα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν.

» Ὁ Κύριος Λεονάρδος Καφετζῆς Σπαρτιάτης,
λέων δυνατός, καὶ γενναῖος εἰς τὸ νὰ ἀνθίσταται εἰς
τὰς σφοδρὰς προσβολὰς τῶν πλέξ ἱεροσύλων πο-
λεμίων τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ Νάρδος εὐσομος,
τῶν ἱερῶν γραφῶν, διὰ τὴν τῶν ἡθῶν κοσμιότητα,
περὶ οὐ ἀληθεύει τὸ λεγόμενον, τί πνέει ὁ λέων ;
ῥώμην· τί δὲ νάρδος ; εὐωδίαν· ἔστιν ἄρα ὀσμή τε
καὶ ῥώμη, οὐ Λεονάρδος.

» Ὁ Κύριος Πόλος ἀπὸ τὴν Πάτραν εἰς τῶν
πλέα ἐξαιρέτων προσετώτων τοῦ Μωρέως, ὄςτις
στολισμένος μὲ ὅλας τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς, παρί-
σταται ἀληθῶς ὁ πλέον ζηλωτὴς Πατριάρχης, ὅπου
νὰ ἔλαβε ποτὲ ὅλη ἡ Πελοπόννησος.

» Ὁ Κύριος Παναγιώτης Μπενάκη ἀπὸ Καλαμάτα,
ὄςτις ἂν καλὰ καταγόμενος ἀπὸ αἷμα τίμιον καὶ ἐξ-
αίρετον τοῦ Μωρέως, ὅμως εἰς οὐδὲ καμμίαν ποτὲ
περίστασιν, ὑψηλόφρων ἐδείχθη, μάλιστα ταπεινός,
καὶ σώφρων, ὅσα σπουδαῖος ἐπεμελήθη πάντοτε μὲ
ἀδελφικὴν καὶ χριστιανικὴν ἀγάπην, ὅμοια τοὺς
φίλους καὶ τοὺς ἐχθρούς του.

» Παναγιώτατε καὶ εὐμενεστάτε ἀναγνώστα, ὁ-
μιλῶ μὲ ἀλήθειαν, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανὸς εἰς τὴν
Πελοπόννησον μὲσα ὅπου νὰ μὴ εἶναι ἄξιος ἐγκωμίων.

δικτὶ εἰς ὅλους λάμπει ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ταπεινώ-
σις, καὶ ἡ δικαιοσύνη, τὰ ἐλλογία τῶν ὁποίων τὰ
παρατρέχω εἰς τὸ παρὸν συγγραμμα, τὸ ὅποιον ἐ-
ποιήθη μὲ ἄλλον σκοπὸν, ἐλπίζε ὅμως αὐτὰ ὄγλι-
γορα εἰς ἄλλο πόνημα, ἂν ὁ Θεὸς χρίσῃ εἰς ἐμὲ
ἡμέρας καὶ ζῆθι εὐμενῶς. »

Ἐκ τῆς προσφωνητικῆς ταύτης ἐπιστολῆς ἐνοεῖ
εὐκόλως ὁ ἀναγνώστης ὅποια ἡ δεινότης τῶν κατὰ
τῶν χριστιανικῶν αἰρέσεων ἐπιχειρημάτων τοῦ
πρῶτον Ἰησοῦτου ἡ Λουθηρανῶν πατρὸς Βεντζῶνη,
καὶ πῶς, ὡς βεβαιοὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐπιγραμμάτων,

« τοὺς αἰσχύνῃς Λατινοκαθολικοῦστερίτας τε
» πάντας ἀποσφάττει πνεύματος ἐν ζήρει ;

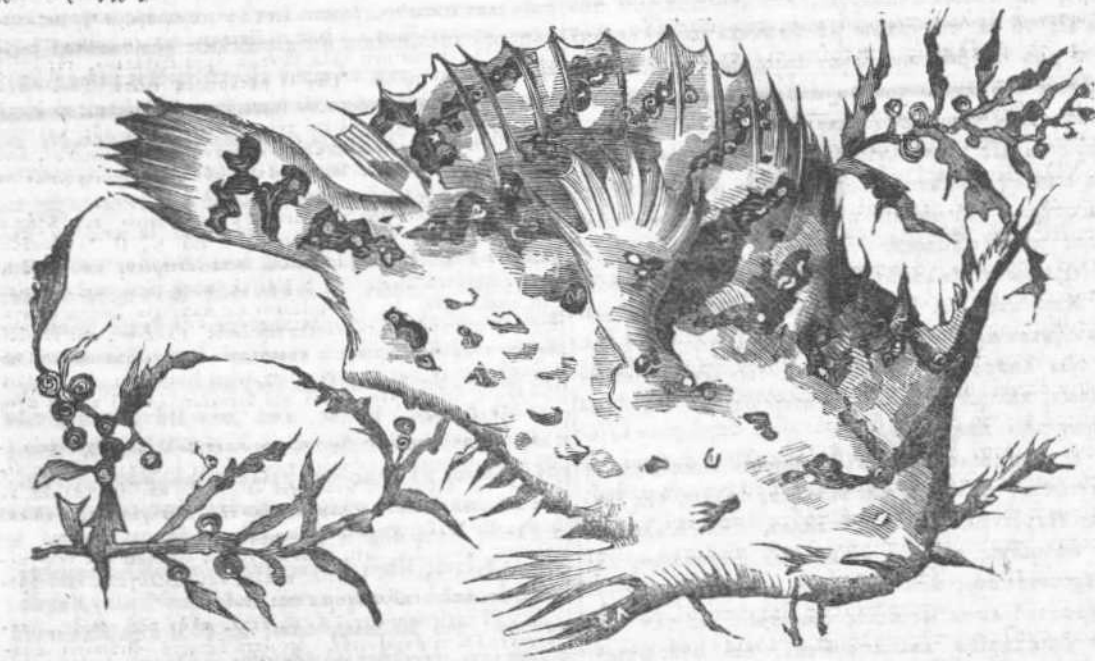
« Τί πνέει ὁ λέων ; ῥώμην· τί δὲ νάρδος ; ὀσμήν·
ἔστιν ἄρα ὀσμή τε καὶ ῥώμη, οὐ Λεονάρδος. » Ὑ-
περφύεις καὶ λογικώτατον τὸ συμπέρασμα ! κω-
πῆν καὶ ἀμφίτομον καὶ τρομερὸν τὸ ξίφος !

« Παναγιώτατε δέσποτα, λέγει που ὁ Λούθηρος
πρὸς τὸν πάπαν, εἰς τοὺς πάπας δὲν συμφέρει νὰ
ἔχουσι μὲ τοὺς Ἀποστόλους τὸσιν φιλίαν, ἀλλέως
ἤθελον εἶσθαι (*) εἰς χρέος νὰ τοὺς πιστεύσῃ, καὶ
τοιουτοτρόπως ἐσυνέβαινε πολλὴ καὶ μεγάλη εἰς
αὐτοὺς ἡ ζημία. Καὶ πάλιν ἂν καὶ ὁ Παῦλος ἦτον
Ἀπόστολος, ἀλλὰ Πάπας ποτὲ δὲν ἐστάθη· ἐκεῖνοι
λέγουσιν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλη-
σίας ἀόρατος, ὅτι ἠγέρθη οὐκ ἔστιν ὧδε, καὶ διὰ
τοῦτο ἔμεινεν ἡ τοῦ Πάπα ὀρατὴ κεφαλὴ εἰς τὴν
Ἐκκλησίαν. Ὡ οἶα κεφαλὴ, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ
ἔχει ! (Ἐρχομ. καὶ Συνομ. τοῦ Πατρ. σελ. 4.)

Καταλήγει δὲ ὁ ἀθλητὴς συγγραφεὺς σταλι-
ταῦν διὰ τῆς ἱστορίας πολλὰς παρανομίας τοῦ
ἀρχηγοῦ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀναδεικνύμε-
νος δημοκράτης, ἐκ τῶν rouges μάλιστα· διότι
πρὸς τὸν ἰσχυριζόμενον ὅτι τυφλῶς πρέπει νὰ ὑπα-
κούωσιν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Πάπα,
αὐτὸς προσλαβὼν σύμμαχον Γρηγόριον τὸν Ναζιαν-
ζηνόν, ἀντιτάσσει ὅτι « οἱ ὑπίκοοι πρέπει νὰ διδά-
σκωνται νὰ μὴ ὑποτάσσωνται περισσότερο ἀπὸ τὸ
πρέπειν, διὰτὶ ἤθελαν ἀναγκασθῆ νὰ σέβωνται τὰ
ἐλαττώματα ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ὑποτάσσονται
κλ. κλ. Τέλος τοῦ πρώτου τόμου ΒΟΝΔΗΛΑΡ. »

Τὶ ἄρα τοῦτο τὸ Βονδηλάρ ; Τὸ καθ' ἡμᾶς εἶναι
ἀναγραμματισμὸς, συνήθης παρὰ πολλοῖς πρὸ τοῦ
ἀγῶνος. Ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἀληθείᾳ, τὸ ἕτερον
τῶν ἐπιγραμμάτων φέρει ὑπογραφήν Λιδάγγιος·
ἐν δὲ μικρῷ τινι δελτίῳ γεγραμμένῳ τὸ 1820 ὑπὸ
τοῦ Κ. Γεωργίου Λασσάνη, καὶ ἀξίῳ σημειώσεως
διὰ τὴν καθαρῶς αὐτοῦ γλώσσαν καὶ τὴν ἐξῆς
ιδεάν ἐξεργουμένην τοῦ στόματος τῆς ἀλυσιδέτου
Ἑλλάδος « ξένος δὲν βοηθεῖ ποτὲ ξένον, ἐν δὲν
ἐλπίζει κέρδη μεγάλα » (σελ. 26), τὸ ὄνομα τοῦ
συγγραφέως κρύπτεται ὑπὸ τὸν κομψὸν ἀναγραμ-
ματισμὸν, Γοργίας Ἀυσάριος.

Τοιαύτη ἡ Ἀληθεῖα Κριτικῆς τοῦ πατρὸς Βεντζῶνη,
ἥτις μετὰ μακρὸν ἀφανῆ βίον ἐτυχε καὶ αὐτὴ κρι-
τοῦ, μὴ δυνθεῖσα ν' ἀποσύρῃ τὴν κοινὴν τῶν ἀν-
θρώπων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων τύχην.

ΝΕΟΦΑΝΗΣ ΙΧΘΥΣ.

—ο—
Ὁ ἰχθύς οὐτινος παρατίθεται ἡ εἰκὼν ἡλιεῦθη
ἐσχάτως 1500 περίπου μίλια μακρὰν τοῦ Ἁγίου
(*) Παρατηρεῖται ἐν περιῶν ὅτι πολλὰ πρὸ τοῦ Κοραῖ ἐγένετο
χρῆσις τοῦ ἰχθύος εἰς τὸ κ. κ.

Θωμᾶ, νήσου κατὰ τὴν Φλωρίδα, μεταξύ τῶν φυτῶν
τοῦ κόλπου. Ὁμοιάζει δὲ πέρκην δύσμορπον καὶ
ἐξωγκωμένην, ἔχουσαν δέρμα γλοιώδες καὶ σφῆρον,
παραπλήσιον τοῦ τῶν βαθράκων, καὶ πνεύματος ὡς
οὔτοι. Τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἶναι τόσο μαλακὰ καὶ χα-
λκρὰ ὥστε τὰ ἐκλαμβάνεις ὡς φυτὰ τῆς θαλάσσης

ἐπιπλέοντα τρέφεται δὲ τρώγων χόρτον καὶ μικροὺς καρκίνους· δὲν ἔχει ὀδόντας ἀλλὰ τὰ οὖλα αὐτοῦ εἶναι σκληρὰ· ἐξ ἧ ἑπτὰ μικροὶ καρκίνοι εὐρέθησαν μόνον εἰς τὸν στόμαχόν του. Ἡ εἰκὼν περιεσφραγίσθη κατὰ τὰ τέσσαρα πέμπτα τὸ μέγεθος τοῦ περιέργου τούτου ἰχθύος, ὅστις ἀνεβρίθθη εἰς τὸ κατάστρωμα ὑπὸ ἐνὸς τῶν τροχῶν τοῦ ἀτμοπλοίου.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν σχολείων.

— 0 —

Ἐάν πρέπει νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν ἐνκαυσιῶν ἐξετάσεων τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν σχολείων εἰς ἃς παρευρέθημεν ἢ περὶ ὧν ἀνεργῶμεν ἐκθέσεις, δὲν διαστῆζομεν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι κατὰ τὸ λήξαν σχολιακὸν ἔτος καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ πολλὴν συνεισέφερον ζήλον εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῆ δὲ τοσούτῳ μᾶλλον φαίνεται διακριθεῖσα τῆς προλαβοῦσης, ὅσον κατεβλήθη μείζων φροντίς περὶ τὴν ἀγωγὴν οὐ μόνον τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν, ὅποιαν ἤξιον οἱ πατέρες ἡμῶν οἴτινες εἶπον τὸ σοφώτατον ἐκεῖνο· «Πᾶσα τε ἐπιστήμη χωρίζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πονηρία οὐ σοφία φαίνεται.» Ἐς φροντίσῳσι λοιπὸν καὶ γονεῖς καὶ διδάσκαλοι νὰ ἀνδειξῶσιν ἀληθῶς ἐπιστήμους τοὺς υἱοὺς καὶ μαθητὰς αὐτῶν, ὅ ἐστιν εὐμοιροῦντας παιδείας καὶ νοῦς καὶ στήθους, ἀναγκαίως μάλιστα εἰς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ τοὺς ἄλλους δημοσίους ὑπηρετὰς, ὅπως μῆτε αὐτοὶ κλέπτωσιν ἢ ἄλλως πως ἀδικῶσι τὴν πατρίδα, μῆτε πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπιτρέπωσι τοιαύτην κλοπὴν ἢ ἀδικίαν.

Ἐν Ἀθήναις, πρῶται ἐξετάσεις ἐγένοντο αἱ τοῦ Παρθενιαγωγείου καὶ τοῦ νηπιακοῦ σχολείου τῆς Κ. Χίλ. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς οὐδὲν λέγομεν, διότι, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατεδείξαμεν, σπανίως ἀπαντᾷ τις πρόνοιαν καὶ μεριμνᾷν τοσούτῳ δραστηρίαν καὶ σύντονον ὡς τὴν καταβαλλομένην ὑπὸ τῆς διευθυνούσης Κ. Χίλ. Οἱ ἀνατιθέμενοι ἄρα εἰς τὰς φροντίδας αὐτῆς τὰ ἴδια τέκνα, ἔστρωσαν βέβαιον ὅτι οὐ μόνον χρηστοῦσθε θελοῦσιν ἐπανελθεῖν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ σταθερὰ εἰς τὸ δόγμα ὃ παρελάθειν παρὰ τῶν ἰδίων γονέων. Ὅσον δὲ διὰ τὴν διδασκαλίαν ἔχομεν τὴν πεποιθησὶν ἐκ τῶν ὅσα εἶδομεν ὅτι ἐγένετο μεθοδικωτέρα ἢ ἄλλοτε, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέφερον ἀξιολογωτέρους καρπούς· ἢ τῆς ἀγγλικῆς μάλιστα καὶ τῆς γαλλικῆς εἶναι ἀξίαν ἰδιαιτέρως μνείας.

Μετὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἤρξαντο αἱ τῶν δημοσίων σχολείων τῆς πόλεως ἀπεδείξαν δὲ καὶ αὐταὶ πολλὴν τὸν ζήλον καὶ πολλὴν τὴν πρόδοον. Ὅ ἐπὶ τῆς παιδείας ὑπουργὸς εἰσήγαγε κατὰ πρῶτον χάριν τῶν ἀριστευσάντων τὸ σύστημα τῆς ἐνθαρρύνσεως διὰ τῆς βραβεύσεως. Παρατηρήσαμεν δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἀριστευσάντων οἱ πρωτεύσαντες καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν κατήγοντο

ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος· ὅπερ προσπαθοῦμεν, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ὅτι ἐκεῖ ἡ παιδεία ἀγαπᾶται καὶ τιμᾶται πλέον ἢ παρ' ἡμῶν. Σπερούμενοι ἐλευθερίας ζητοῦσι ν' ἀναπληρώσωσιν αὐτὴν διὰ τῆς μαθήσεως· θηρούμενοι δὲ σοφίαν δὲν ἀποκτώσιν ἐν γένει αὐτὴν ὡς ἐπάγγελμα φέρον εἰς ὑπουργίαν καὶ πλοῦτον (τὸ νόσημα τοῦτο ἐπιπολάζει, φεῦ! εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα), ἀλλ' ὡς μέσον ἀνθρωπισμοῦ καὶ εὐσυνειδήτου ἐνεργείας τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν καθηκόντων. Οἴκτοι ἀξίαι εἰσὶν οἱ λέγοντες, καὶ δυστυχῶς πλείστους ἠκούσαμεν λέγοντας, ὅτι ἐκπαιδεύουσι τὰ ἴδια τέκνα ὅπως διατρέξωσι στάδιον· ἀλλὰ πολὺ προτιμώτερον ἦτο εἰ ἔλεγον ὅτι προετοιμάζουσιν αὐτὰ ὅπως πράξωσι τὰ καθήκοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅπως ἢ πάντα παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγωσι, χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων παρασκευάζοντες τῇ πατρίδι. Ἄ. Οἱ πατέρες ἡμῶν κατακτῆσαντες παρέδωκαν ἡμῶν τὴν ἐλευθερίαν· ἃς παραδώσωμεν καὶ ἡμεῖς τοῖς ἀπογόνους τὴν πεποιθησὶν τῆς ἀκριβοῦς ἐκπαιδεύσεως τοῦ καθήκοντος.

Συγχρόνως ἐγένοντο καὶ αἱ ἐξετάσεις τῶν ἐκπαιδευτηρίων τοῦ Κ. Παπαδοπούλου, τοῦ Παρθενιαγωγείου τῆς Κ. Σουρμελῆ, τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τῶν ΚΚ. Βάφα καὶ Εὐαγγελίου, τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ὀρφανοτροφείου, τῆς φιλικοπαιδικῆς ἐταιρείας καὶ ἄλλων σχολείων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν ἢ μὴ εἰδοποιούντες ἢ κωλυθέντες δὲν παρευρέθημεν, λέγομεν ὀλίγα περὶ ἐκείνων ὧν ὑπῆρξαν μαρτυραί.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐβρίθθησαν ἰκανὰ ἐν τῷ φυλακίῳ τῆς 15 Ἰουλίου.

Τῆς δὲ Κ. Σουρμελῆ τοῦ Παρθενιαγωγείου, εἰ καὶ ἄριστότατον, ἀπέδειξε πρόδοον οὐ τὴν τυχοῦσαν· καὶ ἐὰν ἐξακολουθήσῃ διευθυνομένου ὅπως σήμερον θέλει θεῖκως ἀποδείξει μείζονα.

Τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Ὀρφανοτροφεῖον, καθὼς ἔχον σκοπὸν διάφορον τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἐπρεπεῖ ἴσως νὰ μὴ συναριθμῆται μετὰ τούτων. Ἐγένετο ὅμως καὶ ἐν αὐτῷ ἐξετάσεις περὶ τὰ γράμματα συγχρόνως μετὰ τῶν περὶ ἄλλα βιωτικὰ ἔργα ἐξετάσεων, τὰς ὁποίας ἠνεμησάμεν τινῶν. Ἐκὼν τὸ κατάστημα τοῦτο ἐξακολουθεῖ ἀπολαῖον τῆς προστασίας τῆς βασιλικῆς, τῆς βασιλικῆς συνδρομῆς τῶν ἡμετέρων, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐπιστολικῆς ἐπιμελείας καὶ συνεισφορῆς διαιουμένης, θέλει βεβαίως εὐεργετήσῃ τὴν κοινωνίαν, ἀποδίδον εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς νέας ἐργασίας καὶ χρησιμοποιεῖται καὶ γυναικῶν ὀρθῶς οἰκονομίας.

Περὶ τῶν ἐξετάσεων τῶν λοιπῶν μωσοτροφείων τοῦ Κράτους δύο μόνον ἐσάφησαν ἡμῶν ἐκθέσεις, ἢ τοῦ Κ. Π. Ἀνωγειάδου διευθυντοῦ τοῦ ἐν Σύμφ. ἱερατικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, καὶ ἢ τοῦ Κ. Π. Ν. Βαλέττα διευθυντοῦ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ παιδικηγοῦ. Ἄρα μνησάμεν ἐκ τῶν ἐκθέσεων εἰς ἀμφοτέρω ἐπιτομῶν ἀρχιμὸς μαθητῶν ἐκ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι ἰδιαιτέρως εὐδοκίμως πλείστοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι. Γνωστὸν δὲ, ὅτι ἐν τοῖς δύο τούτοις σχολείοις διατηροῦνται νέοι οὐ μόνον γράμματα διδασκόμενοι, ἀλλὰ καὶ ὀρθοκτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀγωγῶν προσκτώμενοι.

Πλὴν τῶν γενομένων βελτιώσεων κατὰ τὸ λήξαν σχολιακὸν ἔτος ἐν τῷ ἐμπορικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ αἰτίαι ἐπιπέσαν τὴν πρόδοον, ὃ Κ. Ἀνωγειάδου ὑπόσχεται νὰ ἐπιφέρει καὶ νέου ἄλλας οὐ τὰς τυχοῦσας, ἀναθέτων φερ' εἰπεῖν τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἠθικοῦ μέρους εἰς Ἐλευθερὸν σταλθεσάμενον ἐπίτηδες ὑπὸ τοῦ γνηστοῦ φιλελλήνου· Ἐυαγγέλιου, ὅστις θέλει συγχρόνως διδάσκει καὶ τὴν γαλλικὴν· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πολλὰς καὶ ἀξιολογῶντες ἠκούσαμεν μαρτυρίας ὑπὲρ τοῦ καταστήματος, τούτου.

Ἐκ δὲ τῆς ἐκθέσεως τοῦ Κ. Βαλέττα, πλὴν τῆς προόδου, μνησάμεν καὶ τι θυσαέστον, ὅτι μετὰ ἐκταστῆ διευθύνουσι ἀποχωρῶν μαθητῶν εἰς ἄλλον διάδοχον τὴν εὐθύνην τοῦ παιδικηγοῦ. Εἶθε καὶ οὗτος ν' ἀναδείξῃ ὅσον ζήλον καὶ ὁ προκάτοχος!

Ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν ἐκθέσεων ἃς ἀναγνώσκωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, καὶ ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἃς πολλαχῶθεν λαμβάνομεν, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ ἡ φιλομαθία διακλασμάζεται ὀσμύρα, καὶ ὁ περὶ τὴν προαγωγὴν τῆς παιδείας ζήλος τῆς τῶν ἐξουσίας, τῶν δῆμων καὶ τῶν ἰδιωτῶν αὐξάνει ἀδικίως.